Бүхы оронуудай пролетаринар, нэгэдэгты!

БУРЯАД ҮНЭН

СОВЕТСКЭ СОЮЗАЙ КОММУНИС ПАРТИИН БУРЯАДАЙ ОБКОМОЙ, БУРЯАДАЙ АССР-эй ВЕРХОВНО СОВЕДЭЙ, МИНИСТРНУУДЭЙ СОВЕДЭЙ ОРГАН

Газетэмнай 1921 оной декабриин 21-hээ гарана | № 188 (16711) | 1984 оной августын 16, четверг | Сэн 3 мүнгэн.

ПАРТИЙНА ААБАРИ

...районой «Маяк» колхозой ДалаҺайн hү haa... коллектив арбаад жэлэй туршада түрүү... гэдэ ябана. Тус коллективэй урагшатай ажал ...рмын партийна бүлэгэй нүлөөлхы үүргэ ехэ ...8 коммунист хүдэлдэг. Эдэнэр бултадаа нэрэ ...рэ үргэн, түрүү ябаха үүргэеэ бодотоор харуу...адаг хүнүүд болоно. Жэшээлхэдэ, үнинэй haa...ртнин гэшүүд Лидия Васильевна Булгутова. ...доржиевна Бадлуева гэгшэд саг үргэлжэ hү ...а, фермэ болон ажахы доторoo эршэ түгэс ... суурхажа ябадаг. Эрхим бэрхээр хүдэлдэг ...хүнэй үгэнь хүндэтэйгөөр хүлеэгдэн абтадаг, ...айгаа жэшээтэ хэрэгынь суг хүдэлдэг малшад... болодог гээшэ.

...ксын партийна бүлэг хүдэлмэринэ түсэбэй ...ндхэн ябуулжа, коллективэйнгээ коммунист...ы хүдэлмэрилэгшэдэй үйлэдбэриин болон нии...да гүнзэгыгөөр нүлөөлхын тула саг үргэл...олго гаргажа байдаг. Гэшүүн бүхэн саг үр...ү, али саг зуурын партийна даабаритай. Вете...рач Е. П. Игнашкеева эндэхи комплексын дэр...мунис ажалай hургуулиин пропагандист, haa... Л. Бильдакова, Л. Д. Бадлуева, С. П. Санжи... зуурын даабари дүүргэдэг, Г. Н. Тунгрикова ...ем. Тиихэдэ hаяшаг болотор hаалишанаар ху...бahан Р. Д. Санжиtaева пенсидэ га...түрэл коллективтэеэ холбоо барисаагаа алдаа...ан зандаа. Һурган хүмүүжүүлгын үүргые ...улhээр. Эдэбхитэй, түрүү энэ hаалишан кол...бюрогой гэшүүн. Энэ фермэдэ залуушуулые ...й мэргэжэлдэ дүршүүлэн hурга...а ябадалда ...оритойгоор хандуулагдана. Юуб гэхэдэ, залуу ...алай оньhые шууд түргэн таажа, шуналха гээ...ай ажалда сэхэ хабаатай ха юм даа. Энэ хүдэл...үбөөр, шадамараар ябуулагдадаг байhан хадань ...ай ажалай үрэ дүнн өөрын түсгаар нүлөөтэй. ...энэшье хэрэг бэелүүлгэдэ коммунистнууд эдэб... хабаадалсана. Тэдэнэр бултадаа шахуу бүлэгэй ...элдэлгэдэ эдэбхитэйгээр хабаададаг, hүпэй ...шалгаха, малшадай хүдэлмэриин гурим ...гаргаhан hү бүридхэн абаха асуудалда хабаа...даг байha юм.

...ксын үшөө нэгэ хүдэлмэришэн — ахалагша ...Л. В. Булгутова колхозой партийна бюрогой, ...райкомой гэшүүнээр hунгагданхай. Энэ уиаа ...дия Васильевнагай партийна даабариия үндэр ...атайгаар, оролдосотойгоор, эдэбхи түгэсөөр ..., түрүү зэргэдэ ходо ябадаг байhанай бодото ...лоно. Мүн тус баримта комплексын бүлэгэй ...партиин заабаринуудые бодото дээрэнь заатагүй ..., Уставай эрилтэнүүдые нарииваар сахидаг ...жэшээ болоно.

...бүхы коммунистнуудай болон ажалша кол...эдэбхи үүсхэлые бадаруулан элсүүлжэ шададаг. ...гэз хүдэлмэриин шухала энэ талада анхара...үргэлжэ хандуулжа байдаг партийна организа...республика доторнай олон. Тэдэнэй дундаhаа ...районой Хёлгын, Хэжэнгын районой Чисаа...ын районой «Заречный» совхозуудай, Ок...районой трикотаж гадар хубсаhанай фабрикын. ...вагон заhабарилгын заводой партийна органи...е нэн түрүүн нэрлэлтэй. Жэшээлхэдэ, Зэдын ...«Заречный» совхозой парторганизацида энэ хэ...хэ талаар горитой хүдэлмэри бэелүүлэгдэдэг ...дэ партийна даабаринууд коммунист бүхэнэй ...дэсэ, арга боломжонуудые хараада абан үгтэдэг ...дэ ажахын парторганизаци харюусалгата хэрэ...ртиин гэшүүдтэ даалган үгэхэдөө, партийна бю...али суглаан дээрэ даабари үгэдэг гурим. ...коммунистын даабаринуудаа хайшан гэжэ, яажа ...тушаа тоосоонууд бюро, суглаан дээрэ шагнаг...шэлэн партиин залуу гэшүүдэй Уставай эрил...хэр зэргээр сахидаг тухай хөөрэлдөөн эндэ саг ...нгэргэгдэдэг. Тобшолон хэлэхэдэ, даабаринуу...алтые хинан шалгаха хэмжээнүүдынь комму...ай харюусалга дээшэлүүлнэ, журамыень шангад... ...хозой партийна организациин бэелүүлдэг эмхид... ...э хүдэлмэриин үйлэдбэридэ нүлөөтэй байhа...зэжэ.

...республикымнай колхоз, совхозуудай партийна ...нууд үбэлжэлгын үедэ ниитын адууhа малда ...й хүрэхэ тэжээл нөөсэлхэ хэрэгтэ оуха хүдэл...үүлэнхэй, Хүдөө ажахын энэ ажалые эмхи гу...р, саг болзор соонь бэелүүлхэ гээшэ тон шу...нэhээ ажахышуудай парторганизацинууд түбхын ...эмхидхэлэй горитой хүдэлмэри ябуулаа. Ажал ...оролдосотойгоор хандадаг, хамта хүдэлдэг ну...дунда хүндэтэй коммунистнуудта харюусалга...мэри даалгагдаhан байна. Жэшээлхэдэ, Хурам...вхозой тэжээл бэлэдхэгшэдэй нэгэ коллективые ...райкомой бюрогой гэшүүн Иннокентий Нико...верьков хүтэлбэрилнэ. Энэ нүхэрэймнай удари...гада ажалайнгаа эршэ үдэр бүри улам түргэд...энэр хура бороогой ороходошье, минии hуужа ...эмэтэ тэжээл — сенаж нөөсэлнэ. Иигээд ерэ... тус коллективэйхидэй сенаж дараха түсэбэйн...д хубинень, тиихэдэ үбhэ хуряаха даабариингаа ...процентые дүүргээд байhаннинь гайхалгүй бо...тус коллективэй бүтээсэтэйгээр хүдэлжэ байhан ...бригадые хүтэлбэрилэгшын хубита горитой гээд ...тэй.

...нкымнай колхоз, совхозуудта, предприяти, эм...нуудта түрүү ябаха үүргэеэ бодото дээрэнь ба...үдэлдэг, үндэр харюусалгатай коммунистнууд ...Коммунист бүхэнэй эдэбхи бадаргахын, ажалша ...нуудэй дүүргэжэ байгаа ажал хэрэгтэ тэдэниие ...гээр хабаадуулхын тула парторганизацинууд саг ...ехэ анхарал хандуулжа, оролдолго гаргажа бай...эй. Эдэ бүгэдэниие бэелүүлхэ ушарта коммуни... партийна даабари үгэхэ хэрэг онсо нүлөөтэй.

...й хамта эмхидхэлэй-партийна хүдэлмэриин шу...хэрэгые ёhын тэдыдэ эрхилэн ябуулдаг ушар...рии парторганизацинуудта үшөөл үзэгдэдэг бай...мунистда үгтэhэн даабариин ямараар бэелүүлэг...hаниинь саг соогоо шалгагдадаггүй. Тэрэшэлэн ...гэ партийна организацинууд эдэбхитэй, түрүү ...ээ хэдэн даалгабари үгэдэг, бусадые ажал ябуул...баадуулха талаар анхаралаа хандуулдаггүй байха ... залуу коммунистнуудта даабари үгэжэ, шалга... хэрэг заримдаа хангалтагүйгөөр эрхилхэ ушар ...даг.

...урсагдаhан дутуу дундануудые усадхаха, даал... хэрэгэй түлөө партиин гэшүүдэй харюусалгые ...лхэ, эдэбхи үүсхэлыень бадаргаха гээшэ рес...и партийна организацинуудай гол зорилгонуу...ын болоно.

...нист партийна организациин ажал ябуулгада ...гээр хабаадажа байха ёhотой гэhэн Уставай ... бодото дээрэнь сахиха хүдэлмэриие бэелүүлгэ ха...организаци бүхэнэй шухала хэрэг мүн.

...ОГРЕСС-23» НИИДХҮҮЛЭГДЭБЭ

ТАСС-ай мэдээсэл

...7» гэжэ замбуули...на станциин сааша...лгые хангаха прог...hoop 1984 оной ав...-дэ Москвагай са...ас 28 минутада «Прог...гэжэ ашаанай авто...осо Советскэ Союз...хүүлэгдэбэ.

...лагдадаг материал...он элдэб ашаа зам...станцида абаашаха ...тэрэ табигдаа юм. ...есс-23» гэжэ онгосо ...параметрнүүдгайгаар замбуулинда гаргагдаба:

Газарай нюруухаа эгээл саада захань — 267 километр;

—Газарай нюруухаа эгээл наада захань — 194 километр;

—88,8 минута соо Газарые тойрон дабшана;

замайнь hөөлжүү— 51,6 градус.

Телеметрическэ мэдээсэлэй мэдээнүүдэй ёhoop, ашаанай автомат онгосын түхеэрэлгэнүүд hаадгүй hайнаар хүдэлнэ.

ФЕРМЭ БҮХЭНДЭ—ЭЛБЭГ ТЭЖЭЭЛ

БҮГЭДӨӨРӨӨ ТУҺАЛНА

Хэжэнгын районой бүхы эмхи зургаануудай хүдэлмэрилэгшэд эдэ үдэрнүүдтэ бүхы совхозуудта шеф ёhоной туhаламжа үзүүлнэ. Энэшье жэлэй үбhэ бэлэдхэлгын халуун хаhада совхоз бүхэндэ шефскэ туhаламжа бури үргэнөөр хүргэгдэжэ байнхай.

Энэ хүдэлмэри үшөө июнь hарын арбаадаар хэгдэжэ эхилээ hэн. Районой бүхы эмхи зургаануудай хүдэлмэрилэгшэд, алба хаагшад болон мэргэжэлтэд шефтээ абаhан совхозуудтаа ошожо, бүхыдөө 1000 центнер набшаhата тэжээл суглуулhан байна.

Районой ажахыда энэ жэлдэ шефүүдэй хүсөөр 2675 центнер үбhэн бэлэдхэгдэхээр хараалагдана. Гансал Хэжэнгын совхоздо 675 центнер үбhэн хуряагдаха юм. Районой больницын, санэпидстанциин, 35-дахи аптекын, хүн зоной ажаhуудалай хэрэглэмжэ хангалгын комбинадай, госбанкын, райфогой, госстрахай, редакциин, типографиин хүдэлмэрилэгшэдэй, Хэжэнгын дунда болон найман жэлэй hургуулинуудай багшанарай хүсөөр энэ совхоздо hайн шанартай үбhэн бэлэдхэгдэжэ байна.

Ородой-Адагай дунда hургуули, районой соёлой таhаг, райпо, РЭС, лесхоз, хэлхээ холбооной таhаг болон бусад эмхи зургаануд түсэбөө дүүргэжэ байнхай.

Х. ДАМПИЛОВА.
Хэжэнгын район.

«Забайкалец» совхозой түб hууриин — Шаралдай тосхонhоо зүүн хойшо гурбан модоной зайда оршодог ороохоной тоог дээрэ хоёр АВМ тодхогдонхой. Энэ тоогто ерэхэдэмнай, тэдэ агрегадуудай нэгэ жэгдээр хүнхинэхэ абяан холуур зэдэлнэ. Мүнөө колхоз, совхозуудта эдэ томо агрегадууд үдэр hунигүй хэрэглэгдэжэ байна. Ажахы бүхэндэ шахуу АВМ-үүд хүдэлжэ, адууhа малдамнай тон шухала зүйл — витаминтай ногооной гурил, гранул гү, али хэршэгдэhэн ногоон тэжээл хатаан гаргагдадаг ха юм.

Үнэхөөрөөшье, хонишод, тугалшад, гахайшад, шубуушад энэ гурилгүйгөөр залуу малаа, шубуудаа тэнжээхэеэ болинхой. Ажахынуудай хүтэлбэрилэгшэд эдэ агрегадуудай hаадгүйгөөр хүдэлхын түлөө эрхим механизаторнуудаа табидаг гуримтай.

«Забайкалец» совхозой АВМ-1,5, АВМ-0,4 агрегадууд июлиин зургаанhаа хүдэлжэ эхилээ. АВМ-0,4-дэ ахалагша механизатораар Михаил Иванович Корженков томилогдонхой. Энэ АВМ июлиин 21-hээ эхилжэ, хоёр халаанда хүдэлгэгдэдэг болоо. Эндэ залуу механизаторнууд А. Евдокимов, А. Мулюков болон М. И. Корженковой хүбүүн Сергей Корженков хүдэлнэ. Тэрэ мүнөө жэлдэ арбан класс дүүргээ юм.

АВМ-0,4 агрегат нэгэ часай туршада 350—400 килограмм витаминтай гурил гаргаха аргатай. Мүнөө үедэ энэ агрегадта хэршэгдэhэн ногоо хатаан гаргана. Түсэбэй ёhoop 1500 центнер витаминтай ниимэ тэжээл бэлэдхэгдэхэ юм. Механизаторнууд 2000 центнер ногоо гурил болгохобди гэhэн социалис уялга абанхай.

Һүүлэй мэдээгээр 750 центнер хэршэгдэhэн ногоо хатаажа бэлэдхээд байна.

А. В. Калашников хоёр тон оролдосотойгоор ажаллана. Энэ агрегадайхид мүн лэ хоёр халаанда хүдэлжэ байнхай.

Үдэр бүхэндэ АВМ-1,5 200 центнер хүрэтэр витаминтай ногооной гурилhаа грануул үйлэдбэрилэн гаргана. Ногоо сабшалгада машинист Анатолий Власович Калашников шалгарна.

Эндэ агроном-учетчигоор үнинэй коммунист Степан

ҮДЭР ҺҮНИГҮЙ ХҮДЭЛГЭГДЭНЭ

Ороохоной тоогhоо холо бэшэ полидо хара тараан ба горох хоёрые холижо таринхай. Тэндэ ургаhан ногоон тэжээлые КУФ-1,8 түхэлэй хоёр комбайнаар сабшан суглуулхадань, «ГАЗ-53» автомашинануудтай жолоошод Борис Мулюков, Николай Овчинников гэгшэд саг зуура агрегадуудтаа зөөжэ, яаралтайгаар гүйлгэлдэнэ.

АВМ-0,4 агрегадhаа тээ саана үндэр хоолойтой АВМ-1,5 хүдэлжэ, шухаг зүйл — гранулированна тэжээл гаргана. Энэ агрегадта ахалагшаар Калистрат Лазаревич Павлуцкий хүдэлнэ. Тэрээнтэй хамта бэрхэ механизаторнууд Н. И. Маковеев, Ананьевич Маковеев хүдэлдэг юм. Тэрэ иигэжэ хөөрэнэ: К. Л. Павлуцкиин звено 8500 центнер гранулированна тэжээл бэлэдхэхэ түсэбтэй. Мүнөө үедэ 700 гаран центнер гранул гаргагдаа. Сабшагдаhан ногоон тэжээлэй hаадгүйгөөр асарагдажа байбал, тэдэнэр түсэбөө болзорhoонь, урид дүүргэхэ хүсэд арга боломжотой...

Б. ЦЫРЕНДЫЛЫКОВ,
манай корр.

ЗУРАГУУД ДЭЭРЭ: 1. Энэ совхозой АВМ-1,5 агрегадай хүдэлмэришэд (зүүн гарhaa) К. Л. Павлуцкий, ахалагшань, Н. И. Маковеев, А. В. Калашников гэгшэдтэй совхозой парткомой секретарь Савелий Власович Варфоломеев хөөрэлдэжэ байна. 2. «Забайкалец» совхозой АВМ-0,4 агрегадай ахалагша механизатор М. И. Корженков.

Н. ПОЛОМОШНОВОЙ фото.

Мухар-Шэбэр.

УЛААН ТУГТА ХҮРТЭБЭ

Прибайкалиин районой үбhэ бэлэдхэлгэдэ гараhан звенонуудай хоорондо дэлгэрhэн социалис мүрысөөнэй дүнгүүд согсологдобо.

КПСС-эй райкомой, райгүйсэдкомой, хүдөө ажахын хүдэлмэрилэгшэдэй профсоюзай райкомой дамжуулгын Улаан туг «Прибайкалец» колхозой Г. Г. Кириковэй хүтэлбэрилдэг звеногойхидто барюулагдаба. Тэдэнэр табан хоногой туршада 1480 центнер үбhэ hурилhэн байха юм. Удаадахи hууринуудые энэл колхозой А. А. Шергинэй, «Зырянский» совхозой В. Л. Чумаковой хүтэлбэрилдэг звеногойхид эзэлээ. Тэдэнэр тус тустаа 1110, 1092 центнер үбhэ бэлэдхээ.

П. ХАЛТАНОВ.

ШАДАМАР ХҮТЭЛБЭРИ ДОРО

— Һүүлэй хэдэн үдэрэй туршада бороо орожо, ажалыемнай hаатуулаа. Гэбэшье бидэ нарата үдэрэй хүрэжэ ерэхыень хүлеэжэ байнгүй, набтар газарнуудай ногоо шадал зэргээрээ гар хажуураар унагаагаабди, — гэжэ Хориин совхозой хоёрдохи отделениин үбhэшэдэй звеное даагша, коммунист Владимир Ширабжалсанович Жигжитов хөөрэнэ.

Үнэхөөрөөшье, бидэнэй эндэ хүрэжэ ерэхэдэ, Захын голой хадалан соо арба гаран хүдэр шамбай залуушуул шадал мэдүүлэн, хажуураар үдхэн ногоо доогуур хирган унагаажа байгаа hэн.

— Манайда бэрхэ хажууршад олон даа, — гэжэ звеное хүтэлбэрилэгшэ Владимир Жигжитов үгэ залгуулан хэлэнэ. —Тэдэнэй тоодо ажахын механизаторнууд Намсарай Цыренжапов, Батор Табданов, Пурбо Мижитов, Андрей Жигжитов, хонишон Баяндо Дашиев, нютагай дунда hургуулиин hурагшад Дылык Садуев, Константин Шарагулов гэгшэд орсно.

Үдэрэй туршада таhалгаряагүй сабшахадаа, тэдэнэр дунда зэргээр 0,3—0,4 гектар газарай ногоо торон тогтонгүй хурса хажуурай хахинаан доро гайхалтай бэрхээр хюhан унагаана.

Үбhэ хуряалгын түрүүшын үдэрнүүдэй туршада тус звеногой хүдэлмэридэ горитой дутуу дунданууд дайралдаhан байна. Тэрэниие совхозой дирекци болон партком саг дарыдань хараада абажа, үнинэй коммунист В. Ш. Жигжитовые энэ звеное хүтэлбэрилхыень эльгээгээ ха юм. Удаань hүүлэй арбан табан үдэрэй ажалай дүнгүүдые согсолон гаргахада, тус коллектив ажахы доторoo шалгарhан, түрүү hуури эзэлhэн байна. Тиин тэжээл бэлэдхэлгээр даабаряа холо үлүүлэн дүүргэбэ. Хамта дээрээ 1360 гаран центнер үбhэн 15 шахуу hури болгон сомогдобо.

Нэгэдэхи hуури эзэлhэн энэ коллективтэ совхозой дирекци, партком болон профкомой шиидхэбэреэр дамжуулгын улаан вымпел, эрье хонин болон 80 түхэриг мүнгэн шантайгаар барюулагдаа.

— Һүүлэй бороогой орохын урда тээ энэ звеногой гэшүүд габшагай бэрхээр ажаллаа, хатаhан үбhэеэ нэгэшье бороодо оруулангүй бүхыдэнь тармажа, бухалнууд болгоод, hурилжэ урдиhэн байха юм. Энэ хэрэгтэ наhажаал механизатор Александр Дондоков, тракторист Максим Батуев, звеное даагша Владимир Жигжитов гэгшэдэй оруулhан хубита ехэ байна, —гэжэ отделениие эрхилэгшэ С. К. Хитрухеев хөөрэнэ. — Тиин нэгэ үдэрэй туршада аяаа гурбан hури бодхоогдоо. Хамта дээрээ 200 шахуу центнер үбhэн hурилэгдэбэ.

Энэ удаа баhал ажалай хэрэгээр тус звенодо хүрэжэ ерэхэдэм, халуун ажал түлэг дундаа орьёлон бусалжа байгаа hэн. Механизатор, комсомолой гэшүүн Гуржап Галсанов тракторна косилкаар тухa сүлөөгүй үндэрөөр ургаhан үдхэн ногоо хирган унагаана. Тээ саанань Александр Дондоков МТЗ-50 түхэлэй трактораар хатаhан үбhэ нэгэшье hогообори гээнгүйгөөр тармана. Бухалагдаhан үбhыень Максим Батуев МТЗ-80 түхэлэй трактораар хойноо шагталhан «КУН» гэжэ оньhон техникээрээ үбhэ hурилжэ байhан газарта шэрэн абаашажа байгаа hэн. Тиин үдэрэй туршада 120 шахуу центнер үбhэн hурилэгдөө.

Түрүү звеногой гэшүүд баhал урдынхи мэтээр hайнаар ажаллана. Нарата үдэрэй час, минута бүхэниие бүтээсэ ехэтэйгээр хэрэглэхын тула хамаг хүсэ шадалаа гаргана.

—Совхозой түб hууринда конторын дэргэдэ бидэнэй нэрэ хүндэдэ зорюулагдан, Ажалай алдар солын улаан туг үргэгдөө. Энэ үндэр hайхан нэрэ хүндэеэ дээрэ үргэн ябахын тула эртэ үглөөнhөө үдэшэ орой болотор унаhан малгайгаа абангүй шахуу ажаллагдана, — гэжэ коммунист Баир Базардаруев омогтойхоноор хөөрэнэ.

Энэ нүхэрнай үглөөнэй hэрюундэ шүүдэрэй үшөө хатаадүйдэ гар хажуураар үбhэ сабшадаг. Үдэрынь Максим Батуев, Намжил Шагдаров гэгшэдтэй үбhэ hурилдэг, үндэгэн шэнгеэр тэдэниие нюруулдаг байха юм.

Нүхэр Жигжитовэй звеногой гэшүүдэй габшагайгаар хүдэлхэ хэрэгтэнь ажалай ветеран, наhажаал эхэнэр эдэзшэн Дугармаа Нимаева бага бэшэ хубитаяа оруулна гээд тэмдэглэмээр.

Энэ звеногой гэшүүд даажа абаhан Захынгаа сабшалан дээрэhээ адаг 3000 центнер үбhэ хуряажа абаха уялгатай. Эбтэй зэтэйгээр ажаллаж байгаа тус коллективэй хэлэhэн үгэдөө хүрэхэ, абаhан уялгаяа дүүргэхэ байhаниинь мэдээжэ.

Г. БАДМАЕВ.
Хориин район.

БОГОНИ БОЛЗОР СОО

Зэдэ голой, Сэлэнгэ мүрэнэй уулзуурта оршодог Маюур гэжэ газарта 210 гектар сабшалангай газар намда даалгагданхай юм. Үндэр баян ургаса абаха хүсэлэнтэйгөөр агротехникын ёhoop хараалагдаhан бүхы хүдэлмэриие жэлhээ жэлдэ саг болзор соонь хэжэ үрдихэ гэжэ оролдогшоб.

Энэ жэлдэ мартын 20-hoo сабшалангаа уhалжа эхилээ hэм. БИГ-3 гэhэн түхеэрэлгээр бүхы участогайнгаа газарые сумэлэн хадхажа элдүүрилээб. Үнгэрhэн намарhaa эхилээд шугы бургааhанhaa, шулуу модонhoo сабшалангаа сэбэрлэхэ хэрэг эрхилэгдээ. Районой «Сельхозхими» нэгэдэлэй хүсөөр минии участогта аммиачна селитрэ гаргагдаа. Тиигэжэ үндэр ургасын үндэhэ hуури табигдажал байна гэжэ hанагшаб. Нёдондо жэлдэ гектар бүриhөө 32 центнер үбhэн сабшагдажа абтаа бэлэй. Энэ жэлдэ ган гасуур, мүн хабарhaa нааша хүйтэншэг байжа, ургаса нёдондонойхидо хүрэхэгүй шэнги. Түсэбэй ёhoop гектар бүриhөө 23 центнер үбhэ хуряажа абаха ёhотойбди. Мүнөө эндэ оньhожоруулагдамал звено толгойлжо, ургасаяа хуряажа эхилэнхэйб. Үбhэ сабшалгада комсомол хүбүүн Цырен-Доржо Норбоев hайнаар хүдэлнэ. Би өөрөө үбhэ тарманаб. Алексей Тищенко тармагдаhан үбhэ КПК-1,6 гэhэн түхеэрэлгээр суглуулжа, сомоогой дэргэдэ асаржа буулгана. Сергей Жигдоржиев, Владимир Будажапов, Полина Жигдоржиева гэгшэд гараар үбhэ сабшадаг, сомолгодо хабаададаг юм.

Бидэ үбhэ hайн шанартайгаар абаха гэжэ оролдонобди. Түрүүшынгээ 200 центнер үбhые тюгүүд болгожо сомообди. Саашадаашье энэ ажалаа үргэлжүүлхэ хараатайбди. Хамта дээрээ 4800 центнер үбhэ хуряаха даабаритайбди. Энээнээ богонихон болзорой туршада 25—26 хүдэлмэриин үдэртэд дүүргэхэ гэжэ шиидэнхэйбди.

П. ШАГЖИТАРОВ,
Зэдын районой «Октябрьский» совхозой луговод.

ГОЛ ЭРИЛТЭ—ШАНАР

Намда хамта дээрээ 242 гектар сабшалан Дээдэ Хорёон, Доодо-Үшөөтэй гэжэ газарнуудта даалгажа үгтэнхэй юм. Сабшаламнай Доодо-Үшөөтэйн уhалууриин системэhээ уhалагдадаг. Үндэр баян ургаса жэл бүри хуряажа абаха талаар яhала юумэн hүүлэй жэлнүүдтэ хэгдэжэ байгаа гэжэ хэлэхэ хэрэгтэй. Намаг, болдог газарнууд тэгшэлэгдэжэ, сабшалангаймнай талмай яhала үргэлхэгдөө. Гэбэшье даалгагдажа үгтэhэн талмайн үшөө 60 гектарынь уhатай шабартай газар юм. Энэ газарые hайнаар элдүүрилэгдэдэг болгохын тула саашадаа хүдэлхэ ёhотойбди.

Нёдондо намарhaa хойшо сабшалангаа hайжаруулха зорилготойгоор наг шэбхэ, зарим участогуудтань минеральна үтэгжүүлгэ гаргагдаа. Эртэ хабарhaa нааша сабшалангаа уhалжа эхилээ hэн. Энэ жэлдэ ган гасуур, хабарhaa нааша хүйтэн байжа, манай эндэ тарияа, ногоон биргүйхэн лэ байгаа гэжэ хэлэхэ хэрэгтэй. Гэхэтэй хамта оролдолгын хүсөөр уhалагдадаг участогуудаймнай ургаса яhала бараг.

Үбhэнэй хаhа эхилхэтэй хамта оньhожоруулагдамал звено толгойлжо, сабшаландаа гарааб. Манда гурбан трактор болоод бэшэ оньhон түхеэрэлгэнүүд даалгагданхай. Хүсэтэ техникэ үндэр бүтээсэтэйгээр ашаглаха гэжэ түрүүшын үдэрнүүдhээ оролдонобди. Үбhэ сабшадаг Бальчин Максарович Доржиев үдэрэйнгөө нормые ходо дүүргэнэ. КПК-1,6 түхэлэй түхеэрэлгээр би үбhэ суглуулнаб. Василий Балсанов, Роман Рабдаев, Пурбо Самбуев гэгшэд hурилдэг юм. Хамта дээрээ бидэнэр 3705 центнер үбhэ суглуулжа тушааха түсэбтэйбди. Һайн шанартай тэжээл бэлэдхэхэ гэжэ оролдонобди. Сомоо бүхэнэй үбhэнэй шанар шалгагдажа байдаг. Мүнөө бидэнэр даабариингаа хахадhaa ехыень бэелүүлээд байнабди. Үбhэ хуряалгаяа богони болзорто hайн шанартайгаар үнгэргэхэ гэжэ звеногоймнай гэшүүн бүхэн оролдоно.

Үбhэ хуряалгаяа дүүргэhээр лэ сабшалангаа hайжаруулха хүдэлмэреэ эхилхэб. Теэд минии участок дээрэ уhалууриин системын Зэдын управлениин зүгhөө хэгдэхэ юумэн ехэ. Хэдэн бишыхан хүүргэнүүд заhабарилагдаха, соргонууд татагдаха ёhотой. Энээн тушаа уhалууриин системын хүдэлмэрилэгшэдтэ оло дахин хэлэгдээ.

И. РАБДАЕВ.

ЭРХИМЛЭГШЭД ОЛОШОРНО

Хамагhaa урид үбhэ хуряалгаяа эхилжэ, үерэй уhанда абтахаар доро газарайнгаа ногоо түрүүлэн сабшажа hурилhэн гэхэ гү, али ажалаа эмхитэй hайнаар ябуулжа байhан звенонууд Баргажанай районой Хилганын колхоздо олон. Тэрэнэй нэгэн болохо Балдан Очирович Гармаевай хүтэлбэрилдэг үбhэшэдэй звено социалис мүрысөөндэ жэншэдгүй эрхимлэнэ. Һүүлэй арбан хоногой дүнгөөршье тус коллектив шалгаржа урмашуулагдаа. Мүнөө дурсагдагша звеногой гэшүүд 803 центнер үбhэ hурилэнхэй гэхэ гү, али тэжээл бэлэдхэхэ түсэбөө 47 процентдэ хүргөөд байнхай.

Ажалай тэмсэлдэ эрхимлэhэн энэ звенодо Очир Замбуланов, Сергей Шараев, Цыдып Будожапов, Вячеслав Мужанов, Чингис Гармаев гэгшэд hайнаар ажаллана. Мүнөө эндэхи үбhэшэд удаадахи арбан хоногто 500 центнерhээ бага бэшэ үбhэ hурилжэ тушаахаар зорилго хараалаhхай, бүхы хүсэеэ элсүүлэн оролдонод.

Л. ЦЫРЕМПИЛОВ.

ШАГНАЛ

Совет болон ажахын органуудта олон жэлдэ аша үрэтэйгөөр хүдэлhэнэйнь түлөө, түрэhөөр 50 наhа гүйсэhэнтэйнь дашарамдуулан, арадай депутадуудай Улаан-Үдын городской Соведэй гүйсэдкомой таhагые даагша Анатолий Александрович **Мурашевые** Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиум **Хүндэлэлэй грамотаар** шагнаа.

Партийна, совет болон ажахын органуудта олон жэлдэ аша үрэтэйгөөр хүдэлhэнэйнгөө түлөө, түрэhөөр 60 наhа гүйсэhэнтэйнь дашарамдуулан, Баргажанай районой арадай хиналтын комитедэй түрүүлэгшэ Владимир Николаевич **Филонов** Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй **Хүндэлэлэй грамотаар** шагнагдаа.

ПАРТИЙНА АЖАБАЙДАЛ

ОНОЛ АРГАЯА УЛАМ НАРИЖУУЛХА

«КПСС-эй ЦК-гай ноябриин (1982 он) Пленумэй шиидхэбэринүүдэй үндэһөөр партийна организацинуудай хүдэлмэриин онол аргануудые нарижуулха талаар Молдавиин компартиин ЦК-гай хүдэлмэри тухай» тогтоолтой дашарамдуулан партийна организациин зорилгонууд» гэһэн асуудал Хориин районой «Георгиевский» совхозой коммунистнууд партийна суглаан дээрээ зүбшэн хэлсэбэ.

Партийна суглаанда коммунистнууд нилээд эмхитэйгээр сугларһан байна.

Парткомой гэшүүн, совхозой директор П. Я. Захаров тус асуудалаар элидхэл хээ.

Ажахын экономикые хүгжөөхын тула хүтэлбэриин онол аргануудые нарижуулан һайжаруулха талаар парткомой хүдэлмэриин шэнжэлэл тэрэ элидхэл дотороо хэһэн байна.

Һүүлэй үедэ партком хүдэлмэреэ нилээд шангадхаа, ажахын, социальна түсэбүүдые, хамтын хэлсээе дүүргэхэ хэрэгтэ бүтэмжэтэйгээр нүлөөлдэг болоо. Партийна комитедүүдэй гэшүүд отделенинүүдэй хүдэлмэришэдтэ, гүүртэ, отарануудай малшадта ходо ошожо, эмхидхэлэй горитой хүдэлмэри ябуулна. Суглаанууд, зүблөөнүүд болон семинарнуудые үнгэргэхэ ябадал үсөөрөө гэжэ тэмдэглэгдээ. Ажалай болон гүйсэдхэлгын журам зарим тэды бэхижүүлэгдэһэн, ахамад мэргэжэлтэд, отделенинүүдые эрхилэгшэд ба дунда шатын бусад хүтэлбэрилэгшэдэй даажа байһан ажал хэрэгэй түлөө харюусалга дээшэлүүлхэ хэрэгтэ шанга эрилтэ табигдадаг болоһон байна. Имагтал коммунистнууд һаалишан М. К. Катина, хонишод Г. Г. Дондоков, М. Т. Мухутдинов, үхэршэн Г. Кожемякин, дайнай болон ажалай ветеранууд Д. Цыдыпов, П. В. Смородников гэгшэд бусадта үльгэр жэшээ харуулан, ажалдаа эрхим дүнгүүдые туйлана.

Ажал эмхидхэлгын түрүү онол арга совхозой үйлэдбэридэ нэбтэрүүлэгдэнэ. Гурбан МТФ — Георгиевкын, Амгалантын, Ашангын — хамтын подрядай гуримаар ажаллажа байнхай. Эндэхи һаалишад һүүлэй үедэ амжалтатай хүдэлнэ. Жэшээнь, совхоз гүрэндэ һү худалдаха энэ жэлэй түрүүшын зургаан һарын болон гурбан жэлэй түсэб болзорһоонь урид дүүргэнхэй. Эндэхин түсэбһөө гадуур 560 центнер һү бэлэдхэлэй пунктнуудта тушаанхай юм. Тиимэһээ һү худалдаха юһэ һарын түсэб болзорһоонь урид бэелүүлхэ дүүрэн арга боломжотой. Мүн нооһо худалдаха түсэб дүүргэгдээ.

Совхоздо һүүлэй үедэ газар тариалан эрхилхэ хүдэлмэри һайжаруулха хэрэгтэ мүн лэ горитой анхарал хандуулагдана. Таряашад бригадна подрядай гуримаар гурбадахи жэлээ хүдэлнэ. Тиигэжэ ороохо таряа абаха түсэб дүүргэгдэдэг болонхой. МТМ-гэй, автопаркын коллективүүд ажалай шэнэ гуримда оруулагданхай. Ороохо таряа үйлэдбэрилхэ отрядай хүдэлмэриин дүй дүршэл соргологдожо, районой газетэдэ толилогдоо һэн.

Захиргаанай ажал ябуулгые хинан шалгаха, мал ажалай ашаг шэмые дээшэлүүлхэ ба тэжээл бэлэдхэхэ талаар комиссинууд байгуулагдаһан байгаа. Эдэ гурбан комиссиин гэшүүд өөһэд бухэнэйнгөө асуудалнуудые бэлдэжэ, парткомой заседани дээрэ зүбшэн хэлсэлгэ үнгэргэгдэһэн гээшэ. Гэбэшье тэдэнэй хүдэлмэриень эдэбхижүүлхэ шухала гээд онсологдоо.

Үйлэдбэридэ нүлөөлхэ талаар парткомой бэелүүлжэ байһан ажал хэрэгүүд тухай элидхэлшэ тогтохо зуураа, хүдэлмэриинь дутуу дундануудта анхаралаа ехээр хандуулба. Партийна комитет ажахын бүхы һалбаринуудай ашаг үрэ дээшэлүүлхэ талаар гуримшаһан хүдэлмэри ябуулнагүй, хараалжа дүүргэһэн хэмжээнүүдынь халирхай, олоной хэрэгтэ гүнзэгы нүлөөгүй, абтаһан шиидхэбэринүүдэй дүүргэлтэ хинан шалгаха хэрэг һуладуулагданхай гэжэ шүүмжэлэгдэбэ. Тиимэһээл совхозой үйлэдбэридэ дутагдалнууд үшөө бии бшуу. Гүрэндэ туранхай, бага шэгнүүртэй мал тушаагдана, эхэ малай олоороо һубайралга үргэлжэлһөөр, залуу ба бэеэ жагсаһан мал ехээр гарзална. Тиихэдэ адууһа малай үүлтэр һайжаруулха хүдэлмэриин тулюураар эмхидхэгдэпэк дээрэһээ мал ажалай ашаг шэмэ хэдэн жэлэй туршада биратайгаар дээшэлнэгүй. Эдэ дутагдалнуудай совхозой экономикодо ашаг үрэ асардаггүй байһаниинь мэдээжэ.

Ажахыда тэжээл бэлэдхэхэ хүдэлмэри тухай элидхэл дотор һайсахан хэлэгдээ. Юуб гэхэдэ, тэжээл гээшэ адууһа, малай ашаг шэмэ дээшэлүүлгын нэгэ үндэһэ һуури бшуу.

Мүнөө совхозой 200 шахуу хүдэлмэришэд оньһожоруулагдаһан ба гүйсэд бэшэ оньһожоруулагдамал 12 звенодо тэжээл бэлэдхэлгэ дээрэ хүдэлнэ. Тэдэнэртэ 40 трактор, хүдөө ажахын бусад оньһон техникэ, мориной болон гарай тоног зэр зэбсэг даалгагдажа үгтэһэн байна. Гэбэшье тэжээл бэлэдхэлгэ удаанаар, хангалтагүйгөөр ябуулагдана гээд хэлэгдээ. Совхозой отделенинүүдтэ, Ашангада, Амгалантада, Георгиевка тосхонуудта хүдөөгэйхидэй суглаанууд дээрэ тэжээл бэлэдхэлгэдэ бүгэдөөрэн хабаадаха тухай хэлсэгдэһэн байгаа. Теэд отделенинүүдые эрхилэгшэд Черноскулов, Ванжилов гэгшэд үбһэ хуряалгада хүн зониие олоор хабаадуулха талаар биратай эмхидхэлэй ажал ябуулаадүй. Шеф ёһоной туһа хүргэхэ районой түбэй предприятинууд — мехлесхоз, Зүүн-Хуурайн лесхоз туд тудтаа 160, 180 центнер үбһэ һурилөөд, хорёолоод тушаагаа. Харин тиихэдэнь, совхозой Георгиевкын отделенидэ иланаая нобшорһоор. Мүн нютагай дунда һургуулиин томохон коллектив тэжээл бэлэдхэлгэдэ хабаадаадүй, мүнөө болотор нэгэшье центнер үбһэ хуряагаадүй байһаар. Коммунистнууд Н. Цыренжапов, П. Байбородин, М. Лужников, Н. Казазаев гэгшэд партийна болон ажалай журам эбдэнэ, үнгэрхэдөө архидана.

Тэжээл бэлэдхэлгые райондо соносхогдоһон габшагай һарын туршада — августын 25 болотор совхоз доторoo түгэсхэхэ зорилго партийна суглаан табяа.

Эдэ бүгэдэ үзэл сурталай, ажахын болон хүмүүжүүлгын хүдэлмэринүүдые нягтаар холбон ябуулха, партийна хүдэлмэриин онол аргануудые улам нарижуулха эрилтэ болоно.

Суглаан дээрэ үгэ хэлэһэн хоёрдохи отделениие эрхилэгшэ Б-М. Ц. Дондоков тэжээл бэлэдхэхэ талаар үгтэһэн түсэбтэ даабаринуудые манай коллектив дүүргэхэ гэжэ найдуулба. Гурбадахи отделениин МТФ-е даагша Ж. Сандакова фермынгээ ажал хэрэгүүд тушаа тогтобо. Тиихэдээ хамтын подрядаар хүдэлжэ байһан тухайгаа тобшо тэдыгээр хөөрөө. Тэдэнэр гүрэндэ һү худалдаха хахад жэлэйнгээ түсэб болзорһоонь урид үлүүлэн дүүргээ. Хоёрдохи отделениин партийна организациин секретарь С. В. Екимовский дайнай ветеран коммунист Доржо Цыдыповай, һаалишан Мария Катинагай жэшээтэ ажал тэмдэглээ. Мүн залуушуулай аха үетэнэйнгөө дүй дүршэл халан абаха тухай хэлэһэн байна. Ажахын ахамад агроном С. С. Верховкина нэгэдэхи, гурбадахи отделенинүүдэй тэжээл бэлэдхэгшэдэй хангалтагүй хүдэлмэриин гол шалтагаан тушаа тогтоһон, тэдэ дутагдалнуудые дары усадхахын тула хэмжээнүүдые абаха хэрэгтэй гэжэ тобшолол хэбэ. Профкомой түрүүлэгшэ В. Б. Мужанов ажалшадай дунда социалис мүрысөөнэй эмхидхэл һайжаруулгын, хүдэлмэришэдэй ажаһуудалай эрхэ байдалай зарим талын асуудал дээрэ тогтоо. Сомоной Соведэй гүйсэдкомой түрүүлэгшэ Б-С. Н. Бадмаев тэжээл бэлэдхэлгэдэ хабаадаагүй байһан дунда һургуулиин коллективые шүүмжэлээ, хүдөөгэй эмхи зургаануудай хүдэлмэрилэгшэдые үбһэ хуряалгада сүм элсүүлхэ тухай хэлээ. Ажалай болон дайнай ветеран, ветерануудай звеное даагша П. В. Смородников уялга абаһан 100 центнерэйнгээ орондо эрхим шанартай 300 центнер үбһэ һаяар һурилжэ тушаахабди гэжэ суглаанда хабаадагшадые найдуулаа. Мүн магазинай ажал, городһоо автобусой ерэлгэ ошолгые гуримшуулха шухала.

Суглаанай түгэсхэлдэ үгэ хэлэһэн парткомой секретарь З. Д. Цыбикжапов парторганизациин хүдэлмэриие һайжаруулгын хэдэн асуудал дээрэ тогтоходоо, партийна ба ажалай журам сахиха хэмжээнүүдые абахабди гээд онсолоо.

КПСС-эй райкомой бюрогой гэшүүн, эмхидхэлэй таһагые даагша В. Ж. Абидуев суглаанай хүдэлмэридэ хабаадаа.

Ж. БАДМАЕВ.

ЭДЭБХИТЭДЭЙ СУГЛААН

Түнхэнэй районой түб Хэрэн тосхондо районой партийно-ажахын эдэбхитэдэй суглаан үнгэргэгдэбэ. Тус суглаан дээрэ «Районой ажахынуудай 1984 оной гүрэнэй түсэбүүдые болон социалис уялгануудые хэр дүүргэжэ байһан тухай» асуудалаар районедэй гүйсэдкомой түрүүлэгшэ Ф. М. Кауров элидхэл хэһэн байна. Удаань арбаад хүн бодожо, элидхэл тушаа үгэ хэлээ.

Районой партийно-ажахын эдэбхитэдэй суглаанда облсовпрофой секретарь А. Р. Потепалов хабаадалсажа, дэлгэрэнгы үгэ хэлэбэ. 1984 оной түрүүшын хахад жэлэй туршада мал ажалай продуктнуудые ехээр үйлэдбэрилхын ба гүрэндэ элбэгээр худалдахын түлөө районуудай дунда дэлгэрһэн социалис мүрысөөнэй дүнгүүдээр республика доторoo нэгэдэхи һуури эзэлһэнэйнь түлөө КПСС-эй обкомой, Буряадай АССР-эй Министрнүүдэй Соведэй, облсовпрофой болон ВЛКСМ-эй обкомой дамжуулгын Улаан туг нэрьемэ альга ташалга доро тэрэ барюулһан байна.

Харюугай үгэ КПСС-эй райкомой нэгэдэхи секретарь В. Д. Таханов хэлэжэ, энэ барюулһан дамжуулгын Улаан тугые алдахагүйн тула оролдохобди, байгша оной болон табан жэлэй түсэбые бүхыдэнь дүүргэхэбди гэжэ республикынгаа хүтэлбэрилэгшэдые найдуулба.

В. ТУЛАЕВ,
манай корр.

ЭЭЛЖЭЭТЭ СЕМИНАР

КПСС-эй Хяагтын райком районой партийна эхин организацинуудай секретарьнарай ээлжээтэ семинар үнгэргэбэ. Энэ семинар партийна, профсоюзай болон комсомолой организацинуудта болохоёо байгаа тоосоото суглаануудта зорюулагдаба.

Семинарта хабаадагшад КПСС-эй райкомой нэгэдэхи секретарь К. Д. Лубсандоржиевай элидхэл шагнаһан байна. Тиихэдэ хүдөө ажахын хүдэлмэрилэгшэдэй профсоюзай райкомой түрүүлэгшэ С. Р. Гумпылов, ВЛКСМ-эй райкомой нэгэдэхи секретарь Ц-Д. Д. Цагадаев гэгшэд тоосоото һунгалтын суглаануудые яажа эмхитэйгээр үнгэргэхэ тухай хөөрэжэ үгэбэ.

Д. ЦЫДЫПОВ,
КПСС-эй райкомой эмхидхэлэй таһагые даагша.

АМАРАЛТАДА ГАРАБАШЬЕ

КОММУНИСТ ТУХАЙ хөөрөөн

Баргажанай районой Хилганын колхозой тарянай тоогые даагшаар дайнай болон ажалай ветеран Цыдып Раднаевич Доржиев хорин дүрбэдэхи жэлээ хүдэлнэ. Тэрэ гэһэнһээ хойшо эндэ хэды шэнээн талха тариан оруулагдажа, сэбэрлэгдэжэ, хадаглагдааб, мүн хүн зоной, ниитын адууһа малай хэрэглэмжэдэ гаргашалагдааб гэжэ бодоходо, ехэхэн лэ тоогой гаража ерэхэнь мэдээжэ.

Нёдондо жэлдэ колхозой тоог дээрэ дүшэ гаран мянган центнер талха таряа оруулагдажа. Цыдып Раднаевичай хүтэлбэрилжэ байһан коллектив яһала хүдэлмэри хэжэ гараа юм. Эндэ КЗС-10Б түхэлэй түхеэрэлгээр ороохо тариан түхэреэн сүүдхын туршада хатаагдаа. Ахалагша машинист В. Б. Раднаевай оролдолгоор тус түхеэрэлгэ нэгэтэшье эбдэрэнгүй хүдэлгэгдөө һэн.

Колхозой тоог хүсэд оньһожоруулагданхай юм. Эндэ таряа, үрэһэ хүрэнгэ сэбэрлэхэдэ хэрэглэгдэдэг ОВМ-20, СМ-4 түхэлэй машинанууд болон ондоошье түхеэрэлгэнүүд бии. Эдэ бүхы техникые таряа хуряалгын халуун хаһада һайнаар хүдэлгэхэ гээшэ хүнгэн хэрэг бэшэ. Тиимэһээ Ц. Р. Доржиев эртээнһээ бүхы техникээ заһабарилжа, таряа хадагалха складууд ба амбаарнуудаа сэбэрлэжэ, бэлдэжэ эхилдэг. Энэшье жэлдэ нюнь һараһаа хойшо таряа сэбэрлэхэ, илгаха, хатааха, ашаха машинануудые заһабарилхаар гурбан хүнһөө бүридэһэн звено эмхидхэжэ, Цыдып Раднаевич таряа хуряалгада бэлдэжэ эхилэнхэй.

Үнинэй механизатор Ц. Р. Доржиев нютаг голдоо ехэ хүндэтэй. Колхозой парторганизациин коммунистнууд тэрэниие парткомой гэшүүнээр һунганхай. Ажалдаа шэн габьяатай байһанайнгаа түлөө Цыдып Раднаевич «Хүндэлэлэй тэмдэг» орденоор шагнагданхай.

Энэ жэлдэ наһанайнгаа амаралтада гарабашье, коммунист Ц. Р. Доржиев харюусалгата ажалаа гүй. Мүнөө жэлэй шанартайгаар абт таряашанай зүрхэ лые үнинэй эзэлэн тын подрядай гури дэлжэ байһан таря бригадынхид эрхим тын хүрэнгэ ехээр рэгтэ онсо анхарал на. Нёдондо эндэхи тарта «Бурятская-... тын шэнисын ү тар бүхэндэ 3 милл hоной байхаар тар Тиигэжэ тэндэһээ 1 нер эрхим шанар hо таряа абаад, хүсэд хүрэхэ үрэһэ бэлэй. Тэрэнээ тон харууhалжа энэ х сортын тарянай талмайе нилээд ү Мүнөө жэл эндэһэ үндэр ургаса абта леэгдэнэ.

С. РИН...

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: ...жнев.

Б. ГАДЬЯНОВА...

УРАЛАН НАРИЖУУЛАГШАД

Буряадай АССР-эй Министрнүүдэй Совет, облпрофсовет республикын промышленна предприятинуудай ухаалан зохёогшод болон уралан нарижуулагшадай дунда дэлгэрһэн социалис мүрысөөнэй 1984 оной түрүүшын хахад жэлэй дүн гаргаба.

Мүрысөөндэ түрүү һуури эзэлһэн Улаан-Үдын судна бүтээлгын заводой (директорынь А. В. Юхлин, ухаалан зохёогшод болон уралан нарижуулагшадай бүлгэмэй соведэй түрүүлэгшэнь Е. Г. Храмцова) коллективтэ Буряадай АССР-эй Министрнүүдэй Соведэй, профсоюзуудай областной соведэй Хүндэлэлэй грамота, 150 түхэриг мүнгэн шантайгаар барюулагдаба. Хоёрдохи — 100 түхэригэй мүнгэн шанда Улаан-Үдын «Теплоприбор» заводой (директорынь В. Б. Нимаев, ухаалан зохёогшод болон уралан нарижуулагшадай бүлгэмэй соведэй түрүүлэгшэнь В. И. Шуминская) коллектив хүртэһэн байна.

Улаан-Үдын прибор бүтээлгын үйлэдбэриин нэгэдэлэй ухаалан зохёогшодой болон уралан нарижуулагшадай коллектив (генеральна директорынь И. С. Медведев, соведэйнь түрүүлэгшэ Т. С. Петрова) гурбадахи һуури эзэлжэ, мүнгэн шанда хүртэбэ.

Манай корр.

АМЖАЛТАТАЙ

Гусиноозерско ГРЭС-эй коллектив байгша оной эхинһээ Сибириин нэгэдэмэл энергосистемэ руу 40 миллион киловатт-час электрын элшэ хүсэ дамжуулаад байна. Тиигэжэ түрэл республикынгаа болон Сибириин арадай ажахын түсэбөө ядамаггүйгөөр дүүргэлтэдэ горитой хубитаяа тэдэн оруулаа.

Тус ГРЭС-эй энергетигүүд хахад жэлэй түсэбтэ даабариие техникэ-экономическа бүхы талаһаань амжалтатайгаар дүүргэжэ шадаа. Түсэбһөө гадуур ажалай бүтээсэ 2,2 процентээр дээшэлүүлһэн, үйлэдбэрилдэг электрын элшэ хүсэнэй өөрынь үнэ сэн 4,3 процентээр хямдаруулагдаһан байна. Тэрээнэй ашаар эндэхи энергетигүүд жэлэй эхинһээ 833 мянган түхэриг алмажа шадаа ха юм.

Үйлэдбэриин технологи нарижуулан һайжаруулһанай, алмалта, арьбалалтын гурим шангадхаһанай ашаар Гусиноозерско ГРЭС-эй энергетигүүд энэ амжалта туйлаа гэжэ тэмдэглэлтэй.

Н. ЦЫБИКДОРЖИЕВ.

БАМ

ТҮРҮҮШҮҮЛЭЙ ЖЭШЭЭ

Арбан нэгэдэхи табан жэлэй дүрбэдэхи жэлэй даабари болзорһоонь урид бэелүүлхэ гэһэн мүрысөөндэ «БАМтоннельстрой» управлениин 1-дэхи автобазын коллектив тон эдэбхитэйгээр хабаадалсажа, автомашинануудаа бүтээсэ ехэтэйгээр ашаглан, тоннельнүүдэй барилгада хэрэгтэй материал, оньһон техникэ, зэр зэмсэг, шэнгэн түлишэ ехээр зөөнэ.

Автобазын үнинэй, бэрхэ жолоошон Ю. В. Хансиверов, С. Л. Сониев, И. А. Нарубин, И. С. Журавский болон бусад бригадна подрядай гуримаар хүдэлжэ, автомашинануудаа гурбан халаанай туршада ашагладаг болонхой. Эдэнэр автомашинануудтаа прицеп шагтаглажа, холын харгыда ехэ ашаа абажа гарана. Тус автобазын жолоошод табан жэлэйнгээ даабари гурбан жэлэй туршада дүүргэһэн тухайгаа элидхээ бэлэй.

К. ЖАМЬЯНОВ.

ХАМТЫН ХҮСӨӨР

Тэжээл бэлэдхэлгын халуун хаһа түлэг дундаа. Бороогүй сэлмэг үдэрнүүдые алдангүй хэрэглэжэ, үбэлдөө бардам хүрэхэ тэжээл бэлэдхэхэ гэжэ Хойто-Байгалай районой колхоз, совхозуудай, госпромхозуудай ажалшад яһалал оролдоно, бүхы хүсэ шадалаа энэ шухала хэрэгтэ зорюулна. «Тыйский», «Ангарский», «Эстония» совхозуудай, «Уоянский» гэжэ госпромхозой коллективүүд бүри үбһэ бэлэдхэхэ хүдэлмэреэ эмхитэйгээр ябуулна.

Һайн шанартай тэжээл ехээр бэлэдхэхэ хэрэгтэ БАМ-ай барилгашад, түмэр замшад, загаһашад хүдөөгэй ажалшадта ехэ туһаламжа хүргэдэг юм. Жэшээлхэдэ, БАМ-ай түмэр харгын Северобайкальскын отделениин коллектив жэл бүри «Тыйский» совхоздо 1000 центнер үбһэ тушаадаг.

— Энэ жэлдэ 1200 центнер үбһэ бэлэдхэхээр шиидэнхэйбди. 14 түмэр замшад холын Геронда нютагта үбһэ бэлэдхэжэ байна. Эдэнэр августын 25-да даабаряа дүүргэжэ, «Тыйский» совхоздо һайн шанартай тэжээл тушаахаар эрид шиидэнхэй. Тушаахашье байха,— гэжэ Северобайкальскын түмэр замай отделениин парткомой секретарь П. К. Непомнящий хэлэнэ.

Түмэр замшадай үбһэ бэлэдхэхэ звенодо телевизор, радио бии. Недели бүри газетэ, журнал, эдеэ хоолой зүйлнүүд катераар асарагдана. Районой соёлшод ерэжэ, һонирхолтой концерт харуулжа, залуушуулые сэнгүүлнэ.

Ленинградай барилгашад «Тыйский» совхозой коллективтэй үнинһөө хойшо нягта барисаатай болонхой. Совхозой түб һуурин Байкальский посёлогто байрын гэрнүүдые, соёлой байшан барижа үгөө юм. Үбһэ, огородой эдеэ хуряаха сагай ерэхэдэ ходол туһалдаг. Жэл бүри 600 центнер үбһэ бэлэдхэжэ үгэдэг заншалтай.

— Бидэ түрүү хүдэлмэришэдөө энэ харюусалгатай ажалда эльгээгээбди. Манай үнинэй бэрхэ хүдэлмэришэн И. В. Трифонов үбһэ бэлэдхэгшэдэй звеное толгойлно. Эдэнэр 600 центнер үбһэ хуряаха, даабаряа 700 центнертэ хүргэхөөр уялга абаад, яһала эдэбхитэйгээр ажаллана. 170 центнер үбһэ һурилөөд байна, — гэжэ «ЛенинградБАМстрой» колонныш профкомой түрүүлэгшэ Е. В. Федорова хөөрэнэ.

— Манай совхозой үхэр малда 11900 центнер үбһэн хэрэгтэй. БАМ-ай барилгашадай, түмэр замшадай туһаламжаар энэ хараалагдаһан даабаряа дүүргэхэ байхабди. Совхозоймнай оньһожоруулагдамал звеногойхид 6000 центнер үбһэ хуряахаар уялга абаа юм. Үбэлдөө бардам хүрэхэ тэжээл хуряагдахал байха, — гэжэ совхозой директорэй орлогшо В. Я. Краснов мэдүүлнэ.

«Тыйский» совхозой ниитын малда тэжээл бэлэдхэхэ хүдэлмэри үдэрһөө үдэртэ улам эршэтэйгээр ябуулагдана. Һүүлэй мэдээгээр совхоз дотор 1600 центнер үбһэн бэлэдхэгдэжэ һурилэгдөөд байна.

В. СКОРИНОВ,
хүдөө бэшэгшэ.

ЭРШЭНЬ ШАНГАДАНА

Ленинскэ комсомолой шангай лауреат Александр Бондариин хүтэлбэрилдэг бригадын коллектив Витим мүрэнһөө зүүлжээ түмэр харгын рельс табиха хүдэлмэреэ хурдан түргэнөөр хэжэ байна. Байгша оной июлиин 1-һээ хойшо 43 километр зайда рельс табижа, Куанда нютагһаа зүүлжээ Сюльбан тээшэ дабшаба. Мүнөө түрүү коллектив БАМ-ай 837-дохи километртэ хүрэнхэй.

Амар тээһээ түмэр харгын рельс табижа ябаһан Иван Варшавскын хүтэлбэрилдэг бригадын коллектив хаба шадалаа гамнангүйгөөр ажаллажа, муу бэшэ үрэ дүн туйлана. Эдэнэр А. Бондариин бригадаһаа урид Сюльбан хүрэхөөр зорилго табинхай. Юуб гэхэдэ, Сюльбан хүрэтэр оройдоол 12 километртэ рельс табихань үлөөд байна бшуу.

— Бидэ арга боломжонуудаа хаража үзөөд октябриин эхин багаар БАМ-ай 875-дахи километртэ оршодог Бальбухта нютагта уулзажа, БАМ-ай һүүлшын —«алтан» рельс табихаар шиидэнхэйбди — гэжэ А. Бондарь мэдүүлнэ.

Р. ИСХАКОВ,
«Нижнеангарсктрансстрой» трестын инженер.

ХАБА ШАДАЛАА ХАРУУЛХАЛ

Барилгын участогуудые материалаар, зэр зэмсэгээр, оньһон техникээр дутамаггүйгөөр хангаха хэрэгтэ «Нижнеангарсктранссрой» трестын үйлэдбэриин техническэ комплектациин управлениин коллектив тон ехэ анхарал хандуулдаг юм. Тус коллектив байгша оной хоёрдохи кварталай даабариие 133 процент дүүргэжэ, трестын коллектив дотор дэлгэрһэн мүрысөөндэ хоёрдохи һуури эзэлээ.

Эдэнэр БАМ-ай барилгада хэрэгтэй 17 мянган тонно түмэр хэрэгсэлнүүдые, 13 мянга 900 тонно рельс, 261 мянган шпала захижа асарһан байха юм. Тус управлениин хүдэлмэришэдэй мэргэжэлтэдэй, хүтэлбэрилэгшэдэй тон харюусалгатайгаар ажал хэрэгтээ хандаһан дээрэһээ БАМ-ай барилгада хэрэгтэй материал саг болзортоо ехээр асарагдажа, түмэр харгы бариха хүдэлмэри амжалтатайгаар ябуулагдана.

Сюльбан хүрэтэр түмэр харгы бариха рельс, шпала, хадааһан болон бусад материал захяад асаруулжа байнабди. Сентябриин 1 болотор БАМ-ай барилгада хэрэгтэй материал сүм Хойто-Байгал асархаар шиидэнхэйбди. Барилгашад һаадгүйгөөр хүдэлжэ, БАМ-ай һүүлшын рельс саг болзортонь табиха хэрэгтэ бүхы хүсэ шадалаа зорюулхабди, — гэжэ УПТК-гай түсэблэлгын таһагые даагша Т. И. Законова хэлэнэ.

К. ЭРХИТУЕВ.

СОШОРДОМО ДОХЁО

БОГ ҮБҺЭНДӨӨ ДАРАГДАШООД...

Тариалангай болон шэмэтэ тэжээлэй плантацинуудай ургасые эзэн ёһоор харууһалха хүдэлмэри Сэлэнгын районой олонхи ажахынуудта горитойгоор ябуулагданагүй гэжэ манай шалгалта элирүүлбэ.

Тоёонһоо эхилжэ, Тамчын тала руу нэмжыһэн Химнын совхозой тариалангые ажаглан харахада, ехэнхи талмай дээрэнь буртаг үбһэн ургашанхай байна. Илангаяа полиин захаар үрмэдэһэн, шара сэсэг, шаралза хүбхытэрөө урганхай. Тиихэдээ паарай хара газар юрэдөөшье обёорогдоногүй. Сэбэр паарай талмай гэжэ нэрэтэй поли дээрэ буртаг үбһэнэй «хибэс» заха хизааргүй нэмжынэ. Тээ саанахана гансахан трактор газар хахалжа эхилһэн янзатай. Саг болзор соонь паараа хоёрлохо хүдэлмэри эндэ хэгдээгүй байһаар. Тус совхозой тариалан юундэ буртаг үбһэндэ дарагдашооб гэхэдэ, хабарай тарилгын үедэ газар элдүүрилхэ хүдэлмэриин агротехникэ бүдүүлигээр хазагайруулагдаһан байна. Тарилгын удаа ургаса харууһалалгын ямаршье хүдэлмэри энэ ажахыда ябуулагдаагүй.

Ехэ-Сагаанһаа баруун урагшаа нэмжыһэн кукуруза болон наран сэсэгэй, куузику болон хартаабхын плантацинууд дээрэ мүн лэ буртаг үбһэн дуран соогоо ургашаһан байба. Тусхайлбал, куузику, хартаабхын эшэ ногоон сооһоо огто харагданагүй. Жэшээлэн хэлэбэл, хамтын полиин хажуудахи үмсын участогууд дээрэхи хартаабха бог үбһэнһөө сэбэрлэгдэнхэй, эшэнүүдынь газарта обоолoгдонхой. Теэд совхозой хартаабха, куузикугай ургаһан талмай тээшэ дүтэлөөгүй хэбэртэй. Тиихэдэ кукуруза, наран сэсэгэй плантацинуудтай зурууд хоорондохи элдүүрилгэ хэгдээгүй. Тиимэһээ бүхы полинь бог ногоондо дарагдашанхай.

«Бестужевский» совхозой таряашад, механизаторнууд мүн лэ ургаса харууһалха хүдэлмэридэ анхарал хандуулнагүй. Улаан-Сэсэгэй уһалууриин системэһээ хангагдадаг 400 гектар газар дээрэ рапс, кукуруза, наран сэсэг болон тарянай холисотой тэжээлэй ургамалнууд буртаг ногоондо дарагданхай харагдаба. Ургамалнуудай зурууд хоорондохи элдүүрилгын мүр сараа обёорогдобогүй. Энэ совхозой Поворотой отделенидэ зуун гектар талмайда хартаабха һуулгагдаһан аад, буртаг үбһэнһоо сэбэрлэгдээгүй байһаар. Тэрэшэлэн энэ совхоздо паар хоёрдохёо хахалха гэжэ һаяхан лэ «һанажа» байна.

Авиациин аргаар буртаг үбһэтэй тэмсэхэ зарим тэды дүршэл Карл Марксын колхоздо бии гээшэ. Гэбэшье мүнөө жэлдэ эндэхи агрономуудай ажалай эмхидхэлые хангажа шадаагүй дээрэһээ авиаторнууд хэдэн үдэртэ юушье хэнгүй байгаад, гэртээ бусаха баатай болоо. Энэ ажахын тариалан болон паар буртаг үбһэндэ дарагдашанхай.

Ургаса харууһалха талаар мүнөө «Эрдэм» колхоздо зарим тэды ажал хэгдээ. Мянга гаран гектар талмай дээрэ паар хоёрдохёо хахалагдажа, 20 гектар куузику буртаг үбһэнһоо сэбэрлэгдэжэ байна. Кукуруза, наран сэсэгэй зурууд хоорондохи газар элдүүрилэгдээ.

Районой ажахынуудаар ябахада, тариалан сабшалан дээгүүр харууһагүй малай олоороо хаа хаанагүй бэлшэжэ ябахань харагдана. Колхозуудай правлени, совхозуудай дирекци, нютагай Соведүүдэй гүйсэдкомууд ургаса хамгаалха талаар эрид шанга хэмжээнүүдые абаагүй байһаар.

Н. НАМСАРАЕВ,
манай корр.

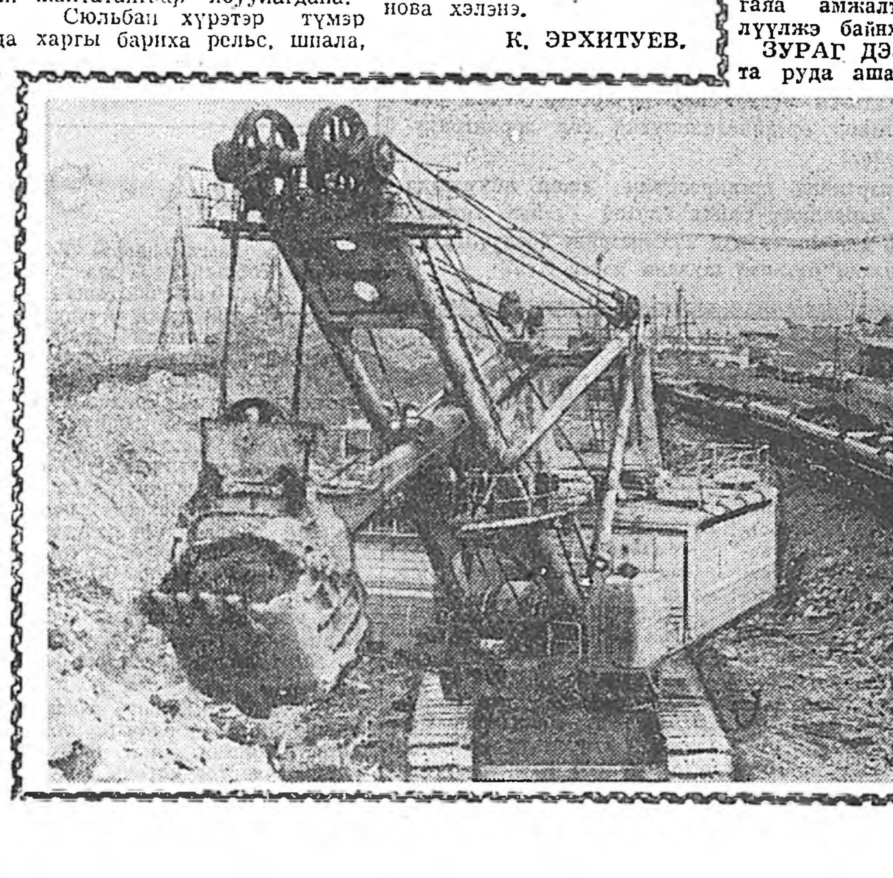

...тадуудай бүлэгүүд ба постнуудые хүтэлбэрилэгшөөр томилогдоһон байна.

Депутадууднай өөрынгөө округуудай хүн зоной дунда ойлгуулламжын хүдэлмэри ябуулхадаа, үбһэ хуряалгада гэр бүлэһөө хэды хүн ябажа шадахаб гэжэ тодорхойлһон гээшэ. Хуряангыгаар хэлэбэл, Соведэй депутадууд байгша оной үбһэ тэжээл бэлэдхэлгэдэ эдэбхитэйгээр хабаадаа.

Депутадуудай постнууд үбһэ тэжээл бэлэдхэлгын үедэ ехэ юумэ хэжэ байна. Тиимэһээ «Дружба» совхоздо Соведэй депутадууд А. М. Гончаров, В. Т. Шурыгин, Ц. Д. Данзанов, Е. Г. Абидуева, Ч. Л. Садовский, Хүрбын ОПХ-да И. Ф. Мартынов, Н. Ф. Адушев, И. Г. Постников, Н. В. Белых гэгшэд постнуудай гэшүүдээбари үгтэнхэй.

лан һайжаруулха хүдэлмэридэ мүн лэ ехэ анхарал хандуулагдадаг. Энэ хабартаа 8 мянган тонно наг шэбхэ болон минеральна үтэгжүүлгэ сабшалан дээрэ гаргагдаа. Луговодууд Д. Г. Хайбзанов, И. Д. Журавлев, В. Г. Аксементов, Т. Я. Шурыгин гэгшэд илангаяа һайнаар ажаллаа. Тэдэнэр мүнөө үбһэшэдэй звенонуудые өөһэдөө хүтэлбэрилнэ.

ЗОРИҺОНДОО ХҮРЭХЭБДИ

Соведэймнай харьяата газар дээрэ Хүрбын туршалга-үйлэдбэриин ажахы, «Дружба» совхоз, тиихэдэ хэдэ хэдэн организацинууд ба эмхи зургаанууд тоологдоно. Тэдэ ажалша коллективүүдтэ ойлгуулламжын хүдэлмэри ябуулагдаа һэн: һуурин тосхонуудай хүн зоной хамтын суглаанууд хаа хаанагүй үнгэргэгдөө. Тэдэ суглаанууд дээрэ хүдэлмэришэд, мэргэжэлтэд, пенсионернүүд, гэрэй эзэн эхэнэрнүүд — хүн бүхэн 0.05 гектар овощ бог ногоонһоонь сэбэрлэхэ, 2 центнер ногоон тэжээл, 8 центнер үбһэ совхоздо тушааха гэжэ шиидхэгдээ бэлэй. Манай эндэхи пенсионернүүд, гэрэй эзэн эхэнэрнүүдэй, һурагшадай хүсөөр 1100 центнер үбһэн бэлэдхэгдэхэ, харгын хажуугаархи, һөөг бургааһатай, болдог дошотой газарһаа 1000 гаран центнер ногоон тэжээл абтажа, АВМ-дэ тушаагдаха юм. Тиихэдэ хубиин хүнгэн автомашинатай хүнүүдтэ нэмэлтэ дээр томилогдонхой. Тэдэнэр үбһэ хуряалгаяа эмхитэйгээр үнгэргэжэ, һайн шанартай үбһэ ехээр нөөсэлхын түлөө бүхы харюусалга өөртөө даажа абанхай.

Хүрбын ОПХ-гай хүдэлмэришэд үнгэрэгшэ жэлдэ 12419 центнер һайн шанартай үбһэ бэлэдхэжэ, түсэбөө холо үлүүлһэн юм. Мүнөө жэлдэ тэдэнэр 11.832 центнер үбһэ һурилхэ, витаминаар баян ногооной 500 тонно гурил бэлэдхэхэ зорилготой. Байгша оной июниин 29-һөө хойшо тус ажахын АВМ гурбан халаанда хүдэлгэгдэнэ. Эндэхи луговодууд жэл бүри сабшалангаа үһалдаг, үтэгжүүлгэ элбэгээр оруулдаг, олон жэлэй ногоонуудые таридаг юм. Тиимэһээ В. М. Шульгинай, Б. П. Зубакинай, Н. Д. Белых гэгшын звенонууд үбһэ хуряалгын түрүүшын үдэрһөө эрхим дүнгүүдые түйлана. Даб дээрэ тооложо үзэхэдэ, гектар талмай бүриһөө 20—20 центнер үбһэн абтаад байна.

«Дружба» совхоздо сабшанэ. Тус совхозойхид 13613 центнер үбһэ бэлэдхэхэ, 1332 центнер сенаж, 350 тонно силос дараха түсэбтэй. Эдэ түсэбүүдынь мүнөө дээрээ урагшатайгаар дүүргэгдэжэ байнхай.

Үбһэ тэжээл бэлэдхэлгэдэ эртээнһээ бэлдэбэл, урагшатайгаар үнгэргэгдэхэ гээд манай дүй дуршэл гэршэлнэ. Байгша оной июниин 15-да Соведэй гүйсэдкомой заседани дээрэ «Байгша оной үбһэ хуряалгада бэлдэхэ тухай» гэһэн асуудал зүбшэн хэлсэгдээ һэн. Тэрэ заседанида ажахынуудай, организацинууд ба эмхи зургаануудай хүтэлбэрилэгшэд уригдаһан, тэдэнэй тоосоон шагнагдаһан, дутагдалнуудаа усадхаха тушаа хэмжээнүүд хараалагдаһан байха.

Нютагай Соведэй хараалһан бүхы хэмжээ ябуулгануудынай арадай депутадуудай хүсөөр бэелүүлэгдэнэ гээд үшөө дахин онсолхо хэрэгтэй. Депутадууд Н. Ф. Адушева, И. Л. Садовский, И. Г. Постникова, И. А. Ерофеев, И. Ф. Мартынов, Е. Г. Абидуева, А. В. Базарсадаева болон бусад үбһэ тэжээл бэлэдхэлгын энэ халуун хаһада, бултанда адляар хамсыгаа шуужа оронхой гээд сэдьхэлээ ханангяар тэмдэглэхэ байнаб.

Ороной Эдеэ хоолой программа бэелүүлхэ хэрэг — бүгэдын хэрэг гээд бултанда мэдээжэ. Хүдөө ажахын продуктнуудые ехээр үйлэдбэрилгэдэ үбһэ тэжээл шиидхэхы удха шанартай ха юм. Ушар тиимэһээ энэ шухала кампанида мүнөө ехэ багагүй, хүгшэн залуугүй — бултадаа хабаададажа байна.

Соведэймнай хүдөө ажахын талаар саг үргэлжын комисси һүүлэй үедэ ажал ябуулгаяа хараа байса эдэбхижүүлээ. Хүдөө ажахын шухала кампанинуудые урагшатайгаар үнгэргэхын тула тус комисси ехэ оролдолго гаргадаг. Юундэб гэхэдэ, тус комиссиин түрүүлэгшэ И. Л. Садовский өөрөө энэ хэрэгые эдэбхитэйгээр ударидана.

Гэхэтэй хамта дутуу дундануудшье бии ааб даа. Жэшээлхэдэ, «Дружба» колхозой инженернэ албанай гэмээр АВМ-ээ оройтожо хүдэлгөөбди. Гэбэшье эдэ үдэрнүүдтэ тэрэнь һаадгүйгөөр хүдэлжэ байнхай. Тэрэшэлэн эмхидхэлэй хүдэлмэри эрхимээр ябуулагдаа гэжэ хэлэхэ эрхэгүй бди.

Тиигэбэшье манай сельсэз Соведэй ажалшад парти болон правительствын табиһан зорилгонуудые амжалтатайгаар дүүргэхын түлөө бүхы хүсэ шадалаа элсүүлэн ажаллажа байна, ажаллахашье.

В. СОДНОМОВА,
Загарайн районой Первомаевска сельсэз Соведэй гүйсэдкомой түрүүлэгшэ.

ШЭНЖЭЛЭЛ БА ШҮҮМЖЭЛЭЛ

ҮҮЛЭТЭЙХЭН БАГА НАҺАН

БУРЯАД УРАН ЗОХЕОЛШОДОЙ туужанууд темынгээ талаар хэдэ хэдэн бүлэг болон хубаардаг. Тэдэнэйнь нэгэн — Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агууехэ дайнай үеын темэ мүн. Энэ хадаа бүхы совет литературын хэзээдэшье мартагдахагүй мүнхэ дурасхаалай нангин темэ юм. Тиимэһээ дайнай үеын ажабайдал тухай шэнэ шэнэ зохёолнууд бэшэгдэжэл байдаг гээшэ. Хоца Намсараевай, Африкан Бальбуровай, Данри Хилтухинай энээн тушаа бэшэһэн туужануудые, Жамсо Тумуновай, Цокто Номтоевой фронтдо ябахадаа хэһэн тэмдэглэлнүүдые манай уншагшад һайн һанана ёһотой.

Мүнөө үедэ буряад литературын библиотекэ эрэлхэг зоригой темэдэ бэшэгдэһэн М. Осодоевой «Заха холын заямхада», Д. Эрдынеевэй «Хуушан гэрэй һүүдэртэ», С. Цырендоржиевай «Үүрэй солбоной гоё гээшэнь!», Б. Ябжановай «Саянанай домог», Н. Очировай «Олзобой» гэхэ мэтэ туужануудаар баяжанхай. Дурсагдагша зохёолнууд Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агууехэ дайнай ара талын хүшэр хүндэ ажал хэһэн эхэнэр зоной, эдир наһатанай соло дуудаһан удхатай. Тиигэншьегүй яахаб, ушарынь хадаа Агууехэ Илалтын толон тэдэнэйшье хүсэл оролдолгоор, нэтэрүү ажалаар шэрээгдээ ха юм.

Дурсагдагша зохёолнуудай үйлэ хэрэг дайн байлдаануудай талмайда бэшэ, харин тэрэнэй холын ара талада болоно. Сергей Цырендоржиевай зохёолой үйлэ Шаазгайта гэжэ буряад нютагта, тиихэдэ Балдан Ябжановай туужын эдир герой Галдан Түнхэн нютагай Таһархай тосхондо ажаллажа байна.

Үдэр бүриин үсэд нэтэрүү ажал соогуур үнгэржэ байгаа сэрэг дайнай ара талын ажабайдал шэмэрүүхэн үнгэтэй шэрэ будагаар зураглагдана. Эрэшүүл хойно хойноһоо фронт мордоно. Сэрэгтэ татагдаһан эрэшүүлые үльгэршэ сэсэн Майсан үбгэн үреэл дуугаар үдэшэнэ. («Саянанай домог»).

«Үүрэй солбоной гоё гээшэнь!» гэжэ туужа соо Дулма Жанчип нүхэртэеэ дурагүй хахасана. Тэрэнэй нүхэрөө дахажа фронт зорихо гэхэдэнь, багахан Агваан хүбүүнэйнь һаад болоно. Дулма үншэн хэнзэ эдир бага наһанайнгаа удаа инаг хани нүхэртэй болобошье, тэрэниинь дайн таһалжа абаашана. Дайнай хүшэр үеын үдэр, хоногууд ябажа эхилбэ. Дайсанай хүреэлэлгэ доро байһан Ленинград хотоһоо гаргагдаһан түрүүшын зонууд буряад нютагуудаар асарагдажа эхилбэ. Бишыхан Агваан хүбүүнэй үдэжэ байһан гэртэ Ленинград хотоһоо нүүлгэгдэһэн Мария Дронова Вика басаганаараа байрлана. Мария үе-үе болоод лэ дайсадаар хүреэлэгдэһэн ехэ хотынгоо ядаралта байдалые үрэ зүрхөө шэмшэрүүлэн дурсана, мүн басагаяа үгы болгожорхёод, һүүлдэнь жэл тухай болоожо олоһоноо һанаха юм... Фронтын холо ара талада үлэһэн гол түлөө эхэнэр зондо хүшэр даа. Тэдэнэр бултанай түлөө—өөһэдынгөөшье, мүн дайнда мордоһон эрэшүүлэйшье түлөө ехэ хэмжээнэй ажал хүдэлмэри бүтээхэ зэргэтэй бшуу. Тиимэһээ Дулма Мария хоёртошье ажабайдалай хэсүүхэн үенүүд олол дахин ушарна. Колхозой даалгаһан найман зуугаад толгой хонин һүрэгые тэдэ хоёр эхэнэр арга шадалаараа харууһална, һалхи шуурганай үедэ абаржа шадана.

Хүшэр хүндэ сагай хүлгөөн соогуур хүбүүнһаа ашаг олзые хаража, дугамаг ядамаггүй наланһан ноёсор этэгээдүүдшье үзэгдөө һэн гэжэ Матвей Осодоев харуулна. Тэдэнэй нэгэн, хомхой хободог абари зантай бригадир Яабагшанай дүрэ зурагые уран зохёолшо тодоор гаргаһан байха юм. Улад зоной нюдэн дээрэ һортогой дошхон алаг мори унажархёод, соёргожо ябаха дуратай Яабагшан нютагайнгаа ажахын хэрэг байдал һайжаруулхын, ерээдүйн жаргалта байдал ойротуулхын түлөө һанаашалдаггүй хүйхэр байгаа. Өөртэнь бэшэ, харин Сэрэндэ дуралһан басаганай түлөө эхэдэнь үһөөрхэжэ, ори ганса үнеэень абахаар занана. Һүрөөтэ дайнай боложо байһан үедэ Дардай бөө гэгшэ тоомжотой болоод, толгойгоо үргэжэ захална. Гэбэшье һүүлэй һүүлдэ сэхэ сэбэр абари зантай нютагай улад зоной ашаар үнэн сэхэ хэрэг байдал илана. Яабагшанай урдаһаа нютагай һургуулиин багша Дарима Бадуевна эрид тэмсэл эхилнэ. Моришон, коммунист Намсарай ажахын түрүүлэгшэ болотороо ургажа ябаһан Яабагшанай орондо багшые һунгахаар нютагайхидаа урьална.

Бүхы орон түрынгөө арад зон мэтээр Таһархай нютагайхидшье дайнай газарһаа баясама мэдээсэлнүүдые хүлеэнхэй. Гэбэшье «эрэлхэг зоригтойгоор», «һураггүйгөөр» гэхэ мэтэ үгэнүүдээр үдэшэгдэһэн гашуудалта мэдээсэлнүүд ерэжэ байгаа. Тиимэһээ Галдан нэгэтэ өөрөөшье мүртэй мэдэнгүйгөөр Майсан үбгэжөөлдэ гашуудалта мэдээсэл дамжуулһан юм. Теэд дайндашье аза жаргал гээшэ үзэгдэдэг байгаал. Ушарынь хадаа, баатарай үхэлөөр унаһанда тоологдоһон Майсанай хүбүүн Енжи гэртээ бусана. Тэрэ дайсанай гүнзэгы ара талые бомбододог һэн. Дайшалхы ниидэлгэдэ суг гарадаг нүхэдынь самолёт соогоо шатаһан байгаа.

Эхэ совет ороной олон үндэһэ яһатанай түлөөлэгшэд дайн дажарай һүрөөтэ үедэ шангаар адхаатай шэрэм нюдарга мэтэ нэгэ хүсэн болон нэгэдэһэн байна. Энэ нэгэдэл — ерээдүйн илалтын эшэ үндэһэн байгаа бшуу. Энээн тухай Доржо Эрдынеевэй «Хуушан гэрэй һүүдэртэ» гэһэн туужа соо домоглогдоно.

Б. Ябжановай туужа дотор хүнүүдэй харилсаанууд юрэ бусын зангилаа мэтээр томогдонхой. Хамтын мүнгэн һангые гарзатуулһанайнгаа түлөө Сэсэрэн хэһээгдэхээр шиидхэгдэнэ. Хэһээлтын газарһаа зугадаһан Сэсэрэн хүбшэ ойгоор бэеэ нюужа ябаһаар нютагайнгаа Галдан гэжэ хүнээр уулзажа, сэрэгтэ ошоһон олохон нүхэдэйнгөө баатарлигаар унаһые мэдэхэдээ хара бууна.

С. Цырендоржиевай туужын геройнуудай ажаһуудаг тосхонһоо дайнда ошоһон ерэн бүһэтэйшүүлһээ табаниинь лэ бусанхай байба. Тэдэнэй тоодо дайн байлдаанда нюураа шатажа эрэмдэг болоһон Содбо танкист амиды бусаһандаа зэмэтэй шэнгеэр өөрыгөө тоолоно. Юуб гэхэдэ, һүүлэй һүүлдэ жаран найман нютагайхидынь дайнай талмайһаа бусаагүй байгаа бшуу...

...1983 оной эхеэр Баргажанай районой Шитхан тосхондо Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агууехэ дайнда унаһан сэрэгшэдэй дурасхаалда хүшөө нээгдээ һэн. Тэрэнэй гранит энгэртэ 84 сэрэгшэдэй нэрэнүүд һиилэгдэнхэй байгаа. Хүшөө нээлгын ёһолол дээрэ үрэ зүрхэнһөө гараһан олон дулаан үгэнүүд хэлэгдээ бэлэй. Тэндэ партиин райкомой нэгэдэхи секретарь В. Б. Базаров үгэ хэлэхэдээ:

— Дайн дажарай һүрөөтэ сагта Шитхан нютаг 170 сэрэгшэдые Эхэ ороноо хамгаалхые эльгээһэн юм. Тэдэнэрые сэрэгэй нэгэ жагсаалда, һайндэрэй столой саана, нэгэ совхоздо байһаар һанаад үзыт... Ямар ехэ хүсэн гээшэб! Тэдэнэй тэн хахадынь Эхэ ороноо хамгаалан унаа. Шархатажа, эрэмдэг боложо бусаһан сэрэгшэд хэды олон гээшэб?! — гэжэ онсолон тэмдэглээ бэлэй.

Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агууехэ дайн тухай бэшэгдэһэн зохёолнуудай геройнууд үе сагай үнгэрхэ тума залуул зандаа үлэдэг байна. А. Бек, К. Симоновэй геройнууд болбосорһон хаһадаа үлөө. Тиихэдэ Ю. Бондаревой, Г. Баклановай геройнууд хэтын хэтэдэ Агууехэ дайнай арбан юһэтэй эрэшүүл болон мүнхэреөл.

Дайнай үедэ балшар бага наһатай байһан зон мүнөө уран зохёолшодой шэнэ халаан болон шэлжэн оронхой. Тэдэнэй бага наһандаа хараһан, үзэһэн ажабайдал саг жэлэй үнгэрхэ бүри ой ухаандань, зүрхэ сэдьхэлдэнь дурсагдан, шэмээлтэн зохёол бүтээлнүүдэйнь хуудаһануд дээгүүр һубигдана. Тиимэһээ манай уран зохёолшод С. Цырендоржиев, Д. Эрдынеев, М. Осодоев, Б. Ябжанов, Н. Очиров өөһэдынгөө тэрэ үеын ажабайдалые зураглажа, зохёолнуудайнгаа «гол геройн» үүргэ дүүргэнэ.

Дурсагдагша уран зохёолшодой туужанууд соо харуулагдаһан үхибүүд гол түлэб хүдөө нютагай түлөөлэгшэд мүн. Тэдэнэр эхэ, эсэгэнэртэеэ хамта сэрэгтэ ошоһон эсэгэнэр, аханарайнгаа хэрэг ажалые бүтээлсэжэ, шадал зэргээрээ гүлмэрхэн ээм дээрээ дүнгэлсэһөөр гараа.

Дайнай үеын хүшэр жэлнүүдтэ үдэһэн эдир багашуул тэрэ сагайнгаа амисхаал доро оршон тойрон ажабайдалаа өөрэ, хёрхо нюдөөр мэдэрһээр, ойлгоһоор гараа. Тэдэнэй абари зан тэршээхэн, бага наһанай гэнэхэн, заатагүй аашануудтай байгаа юм. Эдэ мэтын шогтой энеэдэтэй баримтанууд илангаяа Н. Очировай, С. Цырендоржиевай туужанууд соо үргэнөөр харуулагданхай. Норпол Очировай туужын герой Олзобой гэжэ ербэдүү хүбүүхэнэй шэнээр оёгдоһон, хармаантай үмдэ, самсаяа һайшааһан тухай, мүн Сергей Цырендоржиевай туужа соохи Агваан хүбүүнэй Дэмбэрэл абгайн үгэһэн саахар амтархаһан тухай уя хүдэлгэмөөр бэшэгдэһэн байна. Гадна фронтдо ябаһан абынгаа бэшэгые Агваан хүбүүнэй «өөрынхеэрээ» эрьюулээд уншаһан ушар һонирхолтой юм. «Зурагтай газетые эрьюулээд уншадаггүй юм. Энэш газетэ бэшэ ха юм. Харин баабайн зураггүй бэшэг гээшэ!—Яагаадшье һаань, уншаха—минии дуран!» — гэжэ Агваан хашхарба...

Доржо Эрдынеевэй туужын герои арбан зургаа наһатай Алдар хүүүе колхозой гэшүүд бригадираар һунгана. Тэрэ эдир наһанһаа тоб гэмэ абари зантай. Баян гарбалһаа унгитай эсэгынгээ хободог мэхэтэй һургаал заабаряар тэрэ ажабайха дурагүй. Энээн тухай зохёолой гол удха уншагшадта халуунаар угтагдаһан юм.

Дайнай үеын хүдөө нютагай эдир бага наһатанай ажабайдал дэлбэлэн харуулһан дурсагдагша туужанууд буряад уран зохёолой хүгжэлтын замда һонирхолтой үзэгдэл болоһон байна.

Э. УЛАНОВ,
хэлэ, бэшэгэй эрдэмэй кандидат.

«МЭРГЭЖЭЛЭЭРЭЭ ЭРХИМ»

гэһэн нэрэ зэргэдэ хүртэхын түлөө үнгэргэгдэдэг конкурс коллектив бүхэнэй һайндэр мэтээр һүүлэй үедэ тэмдэглэгдэдэг болоо.

Горпромторгын наймаалагшадай дунда жэл бүри үнгэргэгдэжэ байдаг конкурсдо олон хүдэлмэрилэгшэднай хабаадалсадаг. Байгша оной май—июнь һарануудта конкурсын түрүүшын хоёр шата үнгэргэгдөө һэн. Тэрэ конкурснуудта дүн хамта манай горпромторгын мэдэлэй найман зууһаа дээшэ наймаалагшад хабаадаһан юм. Түгэсхэлэй конкурсдо хотын 83-дахи магазинай наймаалагша Екатерина Лузина бусадһаа олон балл абажа, түрүү һуури эзэлжэ гараа. Удаадахи һууринуудые нэгэдэхи, 56-дахи, «Юбилейный» универмагай, 28-дахи магазинай наймаалагшад Марина Швецова, Марина Максимова, Людмила Гуляева, Татьяна Трошкина гэгшэд эзэлбэ.

О. ТРОФИМОВА,
горпромторгын ВЛКСМ-эй комитедэй секретарь.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: конкурсдо түрүү һуури эзэлһэн наймаалагшад.

С. БАЛДУЕВАЙ фото.

Социалис оронуудаар

...приятин» гэһэн тэмдэгтэ тэрэ табадахияа хүртөбэ.

Энэнь машина бүтээгшэдэй ажалда үгтэһэн ёһотой үндэр сэгнэлтэ мүн. Тус заводһоо дэлхэйн 25 орондо, тэрэ тоодо Советскэ Союзда эльгээгдэдэг бүхы гол продукцинь гүрэнэй шанарай дээдын тэмдэгтэ хүртэнхэй юм. Үйлэдбэрие удаа дараалан шэнэлжэ, үргэдхэжэ, эрдэм, техникын түрүү түйлалтануудые үргэлжэ нэбтэрүүлжэ байһанай ашаар энэ амжалта түйлагдаһан байна.

ГДР-эй байгуулагдаһаар 35 жэлэй ойн хүндэлэлдэ ороной үйлэдбэриин олон коллектив продукциин шанарай түлөө тэмсэлые социалис уялгынгаа пунктнь болгоһон байна. Тиимэһээ ойн баярай жэлэй түрүүшын зургаан һарын туршада 38 миллиард маркын зүйлэй продукци гүрэнэй дээдын аттестацида хүргэһэн байна.

1975 онойхиһоо гурба дахинаар олошорһон «эрхим шанарай хүдэлмэриин предприяти» гэһэн нэрэ зэргэдэ 658 предприяти энэ амжалтада горитой хубитаяа оруулаа.

СССР-эй ЗАХИЛААР

ВАРШАВА. А. Варскын нэрэмжэтэ Щецинэдэхи верфьдэ СССР-эй захилаар баригдаһан ээлжээтэ судна уһанда табигдаба. Далай дээрэ үрэмдэлгэ хэдэг платформонуудые хангаха зорилготойгоор баригдаһан тэрэ судна үрэмдэгшэдтэ ганса түлишэ, уһа, түхеэрэлгэ абаашаха бэшэ, харин түймэршье унтаргааха, уһанда шэнгэхэеэ баигшадые абархашье аргатай юм. Тэрэ тон бүхэ корпустой тула мүльһэтэй уһан соогуур тамаржа шададаг.

Щецинскэ верфиин байгуулагдаһанһаа хойшо элдэб түхэлэй ба хэрэглэмжын 169 судна Советскэ Союзай захилаар бүтээгдэһэн байна.

НЭРЭТЭЙ ТҮРЭЛЭЙНГӨӨР УГТАХЫН ТУЛА

БУДАПЕШТ. ВСРП-гэй XIII съездын болон Венгриин фашизмһаа сүлөөлэгдэһөөр 40 жэлэй ойн хүндэлэлдэ республикын хото, хүдөөгөөр дэлгэрһэн социалис мүрысөөн үдэр бүхэндэ үргэн дэлисэтэй болоно.

Ороной ажалша коллективүүдэй үүсхэлые Надьканижиин предприятинуудшье дэмжэнхэй гэжэ горкомой нэгэдэхи секретарь Бела Шаламон ТАСС-ай корреспондентэй хөөрэлдэхэдөө хэлэнэ. Хилын саана гаргажа худалдагдадаг продукциин шанарые һайжаруулга ойн баярай уялгануудай гол пунктнь болонхой. Надьканижиин предприятинууд гансахан социалис оронуудта байгша ондо 320 миллион форинтын сэнтэй эд бараа ябуулха юм. Тэрэнэйнь гурбанай хоёр хуби Советскэ Союзда эльгээгдэхэ.

ГОРИТОЙ ХУБИТАЯА ОРУУЛНА

БРАТИСЛАВА. Социалис экономическа нэгэдэлэй комплексно программын ёһоор чехословак-совет научна хани барисаанай хүгжэлтэдэ, тэрэнэй ашаг үрые дээшэлүүлгэдэ Словакиин Наукануудай академиин (САН) эрдэм шэнжэлэлгын эмхинүүд горитой хубитаяа оруулна. Дубнадахи ядерна шэнжэлэлгэнүүдэй нэгэдэмэл түбтэй САН-ай тусхай шэглэлтэй долоон институдай бэелүүлдэг олон жэлэй үрэ түгэс харилсаа холбоон энээнэй жэшээ болохо байна. Тэрэнэй үндэһөөр Словакиин эрдэмтэд физикын талаар шэнжэлгэнүүдые үнгэргэхэ, туршалгын түхеэрэлгэнүүдые зохёожо, бүтээхэ талаар амжалтатайгаар хүдэлнэ.

«БУРЯАД ҮНЭН» газетэдэ бэшэһэнэй һүүлээр

«АЖАЛАЙ ЭМХИДХЭЛҺЭЭ ДУЛДЫДАХА»

Манай газетын июлиин 12-то гараһан 160-дахи номерто нимэ гаршагтай статья толилогдоо һэн. Тэрэнэй авторнууд — «Шэнэ Үдэ» газетын корреспондент Ю. Базаржапов манай собкорр Г. Бадмаев хоёр Хоринхи районой Хоринхи совхозоор албанай хэрэгээр ябаһанай удаа «Шалгалта юу харуулааб?» гэһэн нимтэ гаршаг доро ажахын малшадай дунда дэлгэрһэн социалис мүрысөөнэй дутуу дундануудые шүүмжэлһэн байна.

Редакци тэрэ статьягай үндэһөөр партиин Хоринхи райкомдо хандажа, секретарь С. Очировһаа нимэ харюу абаба:

— Статья соо дурдагдаһан баримтанууд булта зүб. Тиимэһээ Хоринхи совхозой дирекци болон парткомой хамтын заседани, мүн партиина суглаан дээрэ тэдэ дутагдалнуудаа дары усадхаха талаар хөөрэлдөөн боложо, тодорхой хэмжээнүүд хараалагдаба. Тодорхойлбол, август—сентябрь һарануудта үнгэргэгдэхэ политинформациин график табигдаа, парткомой зүгһөө политинформаторнуудай хүдэлмэрине хинан шалгаха асуудал шиидхэгдээ.

Малшадай ажаһуудаг газарнуудта газетэ, журналнуудые абаашалга гуримшуулагдаа.

Малшадай хубиин социалис уялга абалга мүн лэ эмхидхэгдээ.

Мүрысөөнэйнь дүнгүүд һара бүриин 5-да гаргагдадаг болохоор хараалагдаба.

ТАСС — АПН ХИЛЫН СААНАҺАА

Хамтын мэдүүлгэ

ВЕНЭ. Промышленна хүгжэлтын талаар Нэгэдэмэл Нацинуудай Эмхиин (ЮНИДО) эндэ боложо байһан IV генеральна конференци дээрэ социалис оронуудай делегацинуудай хамтын мэдүүлгэ тусхай документ болгогдон тараагдаба.

Варшавска Договорто хабаададаг социалис гүрэнүүд уласхоорондын харилсаануудта, хүсэ хэрэглэлгын, хемороо зүришэлдөө үүдхэлгын милитарис политикые эрид шууд буруушаана гээд мэдүүлгэ дотор хэлэгдэнэ. Гүрэнүүдэй хоорондо адли тэгшэ эрхын үндэһөөр харилсаа холбоо хүгжөөхэ хараа шугам шэлэхые дурадхана. Хүгжэжэ байгаа оронуудай экономикые һэргээн хүгжөөхын тулада империализмын һанаашалгануудта эдэбхитэй сохилто хэхэ, буу зэбсэг үрдилдэн бүтээлгые хизаарлаха, ООН-ой шиидхэбэринүүдээр тодорхойлогдоһон уласхоорондын экономическа харилсаа холбооной гол ёһонуудые бэелүүлхэ хэрэгтэй. Нимэ мэдүүлгэ хэһэн социалис гүрэнүүд хүгжэжэ байгаа оронуудта индустриализаци ашаг үрэтэйгөөр бэелүүлгэдэ бодото хэрэгүүдээрээ туһа нэмэри хэдэг, промышленна предприятинуудые байгуулха, мүнөөнэй арга технологи хэрэглэхэ болон бусад туһаламжа үзүүлдэг юм.

ЭКВАДОРОЙ ШЭНЭ ПРЕЗИДЕНТ

КИТО. Эндэхи национальна конгрессто (1 палататай парламентда) Эквадорой Республикын шэнэ президент Леон Фебрес Кордерын тушаалдаа оролгын баяр ёһолол болобо. Олохон оронуудай гадаадын делегацинууд, тэрэ тоодо СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшын орлогшо Г. Паллаев түрүүтэй СССР-эй делегаци баяр ёһолол дээрэ байлсаба.

Гүрэнүүдэй дотоодын хэрэгүүдтэ хамаархагүй, национальна бэеэ даанхай байдалые хүндэлхэ ба арсалдаата асуудалнуудые амгалан сһоор шиидхэхэ гол ёһонуудай үндэһөөр дэлхэйн бүхы оронуудтай харилсаа холбоо хүгжөөхэ түсэбүүд тухайгаа Л. Фебрес Кордеро баяр ёһолол дээрэ үгэ хэлэхэдээ мэдүүлһэн байна.

Дотоодын политикын талаар тэрэнэй правительство ороной үмэнэхи экономическа ба социальна асуудалнуудые арга шадалайнгаа зэргээр шиидхэхые оролдохо юм гэжэ президент зааба. Тиихэдээ байгаалиин нөөсэнүүдые бодомжотой зүбөөр хэрэглэхэ талаар хэмжээнүүд абтаха гээд тэрэ хэлээ.

ХИТАДАЙ МИНИСТРЭЙ ДЭНШЭЛГЭ

МЕХИКО. Латинай Америкын оронуудаар Хитадай гадаадын хэрэгүүдэй министр У. Сюецяниин дэншэлгэ үргэлжэлһөөр. Энэ түбидэ США-гай ябуулдаг политикаар дубаа гуталгын улам ехэ боложо байха үедэ энэ дэншэлгэнь бэелүүлэгдэнэ. Латинай Америкын оронуудта өөһэдынгөө байдалые бэхижүүлхын тула Хитад нимэ ушар байдалые хэрэглэхэ гэжэ оролдоно.

Мексикын хүтэлбэрилэгшэдтэй Хитадай тала хөөрэлдэхэдөө, Латинай Америкын зарим гүрэнүүдтэй тобшолон хэлэбэл, Сальвадортой ба Гватемалатай Хитадай дипломатическа холбоо тогтооходнь туһаламжа үзүүлхэ тухай асуудал табяа гээд мэдээжэ болоо. Эдэ гүрэнүүдэй газар дайда дээрэһээ США Никарагуада харша һүйдхэлтэ ябуулгануудаа бэелүүлдэг гэжэ мэдээжэ.

ЗИМБАБВЕ ОШООД БУСАБА

ХАРАРЕ. КПСС-эй ЦК-гай гэшүүн, КПСС-эй ЦК-гай дэргэдэхи Партиина хиналтын комитедэй түрүүлэгшын орлогшо М. А. Пономарев (хүтэлбэрилэгшэнь) ба КПСС-эй ЦК-гай уласхоорондын таһагай секторые даагша А. Ю. Урнов гэгшэдһээ бүридэһэн КПСС-эй делегаци Зимбабвиин Африкан национальна холбооной — Патриотическа фронтын (ЗАНУ—ПФ) ЦК-гай штаб-байшанда орожо, партиин вице-президент, Политбюрогой хоёрдохи секретарь С. Мзендатэй уулзаһан байна.

КПСС-эй ЦК-гай үмэнэһөө М. А. Пономарев политическэ литературын библиотекые, тэрэ тоодо В. И. Ленинэй зохёолнуудай хүсэд суглуулбари, мүн тэрэшэлэн киноаппаратура ба баримтата фильмүүдые ЗАНУ—ПФ-гэй ЦК-да бэлэг болгон барюулба.

Бэлэг болгон барюулагдаһан номууд — К. Марксын, Ф. Энгельсын, В. И. Ленинэй зохёолнууд партиин үзэл сурталай хүдэлмэрилэгшэдые хүмүүжүүлхэ хэрэгтэ туһа нэмэри болохо юм гэжэ С. Мзенда тэмдэглэбэ. Социалис хүгжэлтын зам шэлэһэн Зимбабвиин Республика социалис оронуудай дүй дүршэлые үндэрөөр сэгнэдэг юм гэжэ тэрэ мэдүүлбэ. ЗАНУ—ПФ-гэй II съездын хүдэлмэридэ КПСС-эй делегациин хабаадаһанай, КПСС-эй ЦК-гай съездэдэ эльгээһэн амаршалгын түлөө гүнзэгы баяр баясхалан тэрэ хүргэбэ. Саашадаашье манай хани ёһоной харилсаан бэхижэхэ гэжэ бидэ этигэнэбди гээд С. Мзенда онсолон тэмдэглэбэ.

Мэдээсэлэй ба пропагандын асуудалнуудаар ЗАНУ—ПФ-гэй Политбюрогой секретарь Н. Шамуяриртай КПСС-эй делегациин бааһал уулзаа. Хани ёһоной хөөрэлдөөнэй үедэ али али талыень һонирхуулһан асуудалнуудаар һанал бодолоо халан абалсаба.

Августын 13-да КПСС-эй делегаци Эхэ ороноо бусахаяа мордобо.

ХҮН БА байгаали

СЭНТЭЙ ДҮРШЭЛ

Байгаали хамгаалгада шэнэ арга боломжонуудые бэдэрэлгэ, энэ хэрэгтэ дүй дүршэл нэбтэрүүлгэ мүнөө урагшатай ябуулагдана. Илангаяа ниитэ олониие, ургажа ябаа эдир үетэниие байгаалида дуратайгаар хүмүүжүүлгэ, баялигыень арьбадхалга тухай эрдэм мэдэсэ дэлгэрүүлгын дүй дүршэл сорсологдоно. Энэ талаар Томско областиин ажалшад ехэ амжалтатай юм. Эдэнэй дүршэлтэй танилсахаар манай республикаһаа СССР-эй Науканудай академиин Сибириин отделениин Буряадай филиалай лабораториие даагша, биологиин эрдэмэй кандидат М. А. ШАРГАЕВ Томск хото ошоһон юм. Мүнөө нүхэр Шаргаевай хөөрөөе толилхомнай.

Бүхы ажал ябуулгаяа, эрдэм мэдэсэеэ байгаали хамгаалгада зорюулһан мэдээжэ эрдэмтэд Томск хотодо ажаһуудаг. Тэдэнэй тоодо биологиин эрдэмэй докторнууд, профессорнууд И. П. Лаптев, Б. Г. Иогансен ба бусад оролсоно. Областьдо байгаали хамгаалгын хүдэлөөндэ эхи табигшад мүн гээд эдэнэрые нэрлэмээр юм. Мүнөө шабинарынь багшанарайнгаа үүсхэлые дэмжэжэ, олоной дунда дэлгэрүүлжэ байнхай.

Томско областиин эрдэмтэдэй, байгаали хамгаалагшадай, гүрэнэй университедэй, областной газетэ болон телевидениин, радиогой редакцинуудай аша оролдолго тухай хөөрөөһаа, гурбан шэглэлээр бүхы хүдэлмэри ябуулагдадаг гэжэ тэмдэглээ.

1976 онһоо эмхидхэгдэдэг болоһон областной выставкэнүүд тухай нэн түрүүн хөөрэе. Арадай депутадуудай областной ба городской Советүүдэй тусхай шиидхэбэреэр үнгэргэгдэдэг болоһон эдэ выставкэнүүд арадай ажахын бүхы һалбаринуудта байгаали хамгаалгын хүдэлмэриин хэр зэргээр ябуулагдадаг байһанай дүн согсолно, ниитэ олоной урда ёһотойл тоосоон болоно үгэнэ. Гэхэһээ гадна, шиидхэгдээгүй асуудалнуудые элирүүлхэд-, түсэбүүдые баталалгада, хүн зоной һанамжа элирүүлгэдэ шухала үүргэ дүүргэдэг. Ороной байгаали хамгаалгын хуулиин хэр сахигдажа байһые, энэ асуудалай амин шухаг удха шанартайе үшөө дахин һануулна бшуу.

«Оршон тойронхи байгаалиие хамгаалга»—жэл бүриин выставкэнүүд иигэжэ нэрлэгдэдэг. Эндэ хабаадаха ёһотой предприятинуудай түлөөлэгшэд эмхидхэлэй комитедэй туһаламжаар уридшалан бэлэдхэл ябуулдаг заншалтай. Выставкын нээгдэхын урда үдэр областной газетэнүүдтэ, телевидени болон радиогоор соносхол үгтэдэг. Гадна хүдэлмэриинь ябаса тухай хэблэлэй хуудаһануудта саг үргэлжэ толилогдожо байдаг юм. Иигэжэ городто ажаһуудаг олон мянган хүн, үхибүүд, залуушуул выставкэ хаража, гоё һайханда дуратайгаар хүмүүжүүлэгдэнэ.

«Байгаали хамгаалха» гэһэн курсые Томскын университедтэ заалга урагшатайгаар, аша үрэтэйгөөр ябуулагдана. Сибириин үнинэй дээдэ һургуулиин профессорнууд, доцентнууд, биолого-хүрьһэнэй факультедэй студентнэр байгаали тухай эрдэм мэдэсэ дэлгэрүүлгын, баялигуудыень зүбөөр ашаглалгын асуудалые саг үргэлжын анхарал доро байлгадаг.

Профессор Б. Г. Иогансен түрүүтэй методическа тусхай комиссиин үүсхэлээр лаборатори хүдэлдэг. Мүн научно-методическа конференцинүүдэй материалнууд болон согсолборинууд толилогдодог. Жэшээлхэдэ, 1983 ондо студентнэрэй анхаралда зорюулагдаһан иимэ согсолбори хэблэгдээ бэлэй.

Гэхэтэй хамта, Барнаул, Кемерово, Новосибирск, Омск болон Тюмениин һуралсалай болон научна эмхи зургаануудай хүдэлмэрилэгшэд Томскын дүй дүршэлтэй танилсаһан байна.

1949 онһоо Томскын университедтэ «Байгаали хамгаалгада» гэһэн курс биолого-хүрьһэнэй факультедтэ уншагдана, харин 70-дахи онуудһаа бусад факультедүүдтэ оруулагданхай. Лекцинүүдые уншахадаа, ажабайдалда үндэһэлэгдэһэн материалай хэрэглэгдэдэгынь һайшаалтай.

Олон хэһэгтэй болон ханын газетэнүүдһээ гадна Томскын областной «Красное знамя» газетэ тусхай рубрикануудтай юм. Газарай хүрьһэнэй баялигые, хүнэй хэрэглэмжэдэ ородог уһые, уһа голой нөөсые, оршон тойронхи агаарые, ой модо, агнууриин участогуудые анханайнь түхэл янзада үлөөхын түлөө байгаали хамгаалгын эхин эмхинүүд бүхы оролдосоёо гаргадаг. Биологууд-эрдэмтэдэй, экологуудай хүсөөр «Түрэл хизаарайма ан амитад», «Уншагшадай мэргэжэлтэ харюусана» гэһэн рубриканууд бии болгогдонхой. Эдэ бүхы материалнуудые хэблэлдэ бэлдэдэг ниитын редакци партийна болон совет органуудай, нютагай Соведүүдэй депутадуудай бүлэглэлнүүдтэ, комиссинуудта түшэглэдэг юм. Эдэ бүгэдэ тухай хөөрэхэдөө, томскынхидай дүй дүршэлэй һайн талануудые республикынгаа эрхэ байдалда хэрэглэз һаамнай, һайн бэлэй гэһэн хүсэлтэй һэм.

БУСААНИ НУУР

Буряадай хойто зүгэй, Баунтын райондохи энэ гайхалтай нуурые һуурин зон Бусаани гэжэ нэрлэдэг. Тэрээгүүр хэзээ нэгэтэ ябаха золтой байгаа һаа, Ципо-Ципиканска хотогорто, далайн нюруунһаа 1070 метр үндэртэ. Доодо Ципа голой зүүн эрье шадар Бусааниие хужарлан хараха аргатайт. Сагай уларилһаа болёжо, нуурай хэмжээн, түхэлынь саг үргэлжэ хубилжа байдаг.

6300 гектар талмайе Бусаани эзэлдэг. Гэбэшье бороогой ехээр ороо һаань, эрьеһээ халин үерлэжэ, дүтын сөөрэмүүдтэй ниилэшэдэг юм. Ехэ ба багашье аралнууд эндэ олон. Эгээл ута аралынь 10 модо утатай, 6 модо үргэнтэй. Нуур гурбан тээһээ гүбээ добуунуудаар хүреэлэгдэчхэй, тиимэһээ бишыхан горхонуудай уһан доошоо шудхажа байдаг. Нуурай дунда зэргын гүнзэгые хэмжээ һаа, 3—5 метртэ, эгээл гүнзэгынь 10 метртэ хүрэдэг.

Онсо түхэлтэй энэ нуурай гол онсо шэнжэнүүдэйнь нэгэн гэхэдэ, Байгалда амидардаг хоморой шухаг амитад, загаһад бии.

Анхан үзэгдөөгүй, шэнэ түрэлэй амитад эндэ бии болонхой гэжэ элирүүлэгдэнхэй. Илангаяа сэнтэй һэлбэрүүһэн загаһадай шэнэ янза түхэлнүүд һонирхол татана. Буряадай нуур сөөрэмүүдтэ тон үсөөн ушардаг хурса һэрбээтэй бишыхан ёрш загаһад, хадаранууд шэмэглэлынь мүн. РСФСР-эй Улаан дэбтэртэ оруулагдаһан, эртэ урдын сагһаа мэдээжэ болоһон мульһэн мундарга «даватчан» аяншалагшадай анхарал татадаг.

Хүйтэн уһанда ба дулаан байдалда дуратай амитадай нэгэ дороо эндэ амидардагынь гайхалтай. Байгалай үмэнэхи нуур сөөрэмүүд соохоо Бусаани элдэб түрэлэй амитадаараа эгээл баяниинь гэжэ тодорхойлогдонхой.

Тэмээн табгайнууд (кувшинки) уһанайнь нюрууе шэмэглэдэг. Зүүн урда эрьедэнь бамбалзуур элһэн зурыдаг. Гол түлэб булаг горхонуудай эхин дээрэ иимэ элһэн элбэг юм. Баруун урда эрьедэнь нютаг зоной үндэрөөр сэгнэдэг 50 градус халуун, эм домто аршаан бурьялдаг.

Оршон тойронхи газарынь үзэсхэлэн. Добуунуудтань даурска шэнэһэн ногоордог, тэрэнги улайран ургадаг, набтархан хушанууд, нарһаншье хаа-яа дайралдадаг. Урда-Муяын шэлэнүүдэй мундарганууд илангаяа үзэмжэтэйнүүд: сагаар хушагдаһан оройнуудынь, ташалангуудынь нюдэ һаргаан сагаалхидаг.

Хандагай, буга, баабгай, шэлүүһэн, жэрхи, тохорюун гэхэ мэтэ энээгүүр амидардаг. Уһанай шубууд—нугаһад, галуунууд, хун шубууд, суусагаалжан болон сахалинууд нуурай уһанда тамаржа, эдихэ юумэ бэдэрдэг.

Эдэ бүгэдэһөө тобшолходомнай, Бусаани нуур байгаалиин памятник мүн гэжэ элирнэ. Мүнөө Бусаани нуурай хажуугаар Ципа гол тээшэ аяншалагшадай маршрут гарадаг юм. Жэгтэй түхэлтэй хабсагайнуудай дэргэдэ дүрэ зурагаа буулгуулмаар. Ажахын аша туһада нуурай баялигые хэрэглэхэ зуураа саашадань үзэмжэтэ түхэлыень үлөөхын түлөө оролдохо зэргэтэйбди гэжэ һануулая.

А. ВИНОГРАДОВ,
биолог.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: нуурай эрьедэ.

Авторай фото.

СЭДЬХЭЛ МЭДЭРЭЛЫЕМН АРЮУДХАГША ХҮС

Хүгжэм шагнадаггүй хүниие олохонь бэрхэтэй. Гэр бүхэндэ шахуу приемник, телевизор, проигрыватель гү, али магнитофон байдаг. Багахан барюулынь лэ мушхаадхихада, гоё һайхан хүгжэм зэдэлшэдэг. Теэд бүгэдэ зоной хэрэглэдэг хүгжэмэй баялигта хэр зүбөөр хандадаг гээшэбибди!

Манай ажабайдалда хүгжэмэй ямар һуури эзэлдэг, дүрбэн тэгшэ хүнүүдые хүмүүжүүлхэдэ, тэрэнэй ямар үүргэ дүүргэдэг тухай «Музыкальная жизнь» журналай главна редактор, философиин эрдэмэй кандидат И. Попов хөөрэнэ.

«Хэршье хэрзэгы шэрүүн, уур сухалаар орьёлһон амитанай байбашье, хүгжэм тэрэниие нэгэ часайшье туршада һаань ондоо болгожорхидог» гэһэн Шекспирэй үгэнүүд һанаанда ороно.

Манай сэдьхэл мэдэрэлдэ үлэ мэдэгдэмээр нүлөөлэн, хүгжэм гээшэ хүнэй сэдьхэл мэдэлые арюудхан түхөөжэ шададаг юм. Эгээл тиимэһээ хүмүүжүүлгэ болон һуралсалай хэрэгтэ үнинһөө хойшо хүгжэмдэ угаа ехэ удха шанар олгогдодог байгаа. «Культурна бэшэ хүн» гэһэн ойлгосые тэмдэглэһэн эртэ урдын грек үгые сэхэ оршуулбал, «хоорто дуулажа шадахагүй хүн» гэһэн удхатай юм.

Хүгжэмэй талаар үни холын заншалгүй арад гэжэ байхагүй. Хүнүүд уншажа, бэшэжэ шадахагүй байжа болохо байгаа. Харин дуу дууладаггүй арад гэжэ байгаагүй. Гэбэшье тон һаяхан болотор хүгжэм гээшэ үсөөхэн хүнэйл хужарлан шагнаха зүйл байгаа бшуу. Эгээлэй арад зон симфоническа концертдэ, балет болон оперодо ороха аргагүй байгаа.

Имагтал Октябриин революциин һүүлээр искусство гээшэ үнэхөөрөө дипломатическа шанартай болгогдоһон юм. Манай ороной концертнэ залай үүдэнүүд бүгэдэ зоной урда сэлигдээ һэн. Харин хүгжэмэй миндаһан ба бусад зүйлдэ бэшэгдэдэг болоһонһоо хойшо тэрэ манай ажаһуудалда ехэ һуури эзэлдэг болонхой. Үйлсэ болон байрануудта, поезднууд ба пляж дээрэ, ой соо ба автомобиль дотор хүгжэм зэдэлнэ. Урдань герцог Эстергази гэгшэ өөрын оркестртэй, өөрын Гайдн гэжэ композитортай байһан. Харин мүнөө хүн бүхэн тэрэ герцогһээ баян болонхой. Теэд энэ ехэ баялигаа хэр зүбөөр хэрэглэдэг гээшэбибди? Энэмнай нилээд орео асуудал юм.

Түбхын түрүүндэ томоотой классическа хүгжэм абаад үзэе. Энэмнай яахадаа томоотойб гэхэдэ, тэрэ хүниие миин лэ хүхеэхэ, зугаасуулха гэһэн зорилготой бэшэ юм. Тэрэ арюун һайхан абьяас мэдэрэл түрүүлдэг, хүн түрэлтэнэй ажабайдалай ехэ асуудалнуудые харуулжа шиидхэдэг.

Тээмэндэ Москвада үнгэргэгдэһэн хүгжэмэй уласхоорондын хоёрдохи фестивальда хабаадагшад болон айлшадта хандан, Константин Устинович Черненко иигэжэ хэлээ һэн: «Бүгэдэ ниитын зүб найрамдал бэхижүүлхэһээ, ядерна дайнай аюулые зайсуулхаһаа бүри харюусалгатай, бүри амин шухала асуудал мүнөө үгы. Энэ үндэр зорилго туйлаха хэрэгтэ хүгжэмэй искусствын ажал ябуулагшад хүндэтэй ба шухала үүргэ дүүргэнэ. Хүгжэм гээшэ ондоо хэлэндэ оршуулха хэрэггүй искусство бшуу. Тэрэ хүнүүдые нэгэдхэдэг, һайн һайхан зорилгонуудай түлөө баатаршалгада зоригжуулдаг, хүн зоной һанал мэдэрэлые арюудхадаг».

Үнэхөөрөөл хүгжэм тиимэ шэдитэй гээшэ. Иимэ хаданнь урда сагай хархис этэгээдүүд тэрэнэй хүн зондо хүрэхэ замдань тойбо татадаг байгаа бшуу. Мүнөөшье тиимэ. Жэшээнь, һаяхан США-гай захирган совет дирижер Ю. Темиркановай тэндэ ошожо, Р. Щедринэй Хоёрдохи симфониие дирижировэлхэ гэхэдэнь, гастролиень хориһон байна. Юундэ тиигээб? Хүндэ энэрхыгээр хандахые уряалһан энэ зохёол госдепартаментые юугээрээ айлгааб? Американ түшэмэлнүүд Д. Шостаковичой зохёолнуудые мэдэдэг гү, али үгы, мэдэгдэнэгүй. Харин табигдаһан энэ асуудалнуудта Д. Шостакович харюу үгэһэн байха: «Элдэб оронуудта бэшэгдэһэн номуудые олоор уншаха бүреэ, олон симфони шагнаха бүреэ, олон картина болон фильмүүдые хараха бүреэ хүнүүд манай соёл культурын агуу сэнтэй зүйл байһыень улам элеэр ойлгохо, тиин соёл культурадашье... ямаршье хүнэй ами наһанда халдан добтолхо гээшэ улам ехэ гэмтэ ябадал гэжэ ойлгохо юм», — гээд манай үеын элитэ ехэ композитор бэшээ һэн.

Томоотой хүгжэмые шагнажа һураха хэрэгтэй. Үзэг бэшэг мэдэхэгүй бол, ном уншажа шадахагүй байдагтал, хүгжэм шагнажа һураагүй һаа, консерваториин Ехэ залай түрүүшын рядта һуубашье, тэндэ зэдэлһэн хүгжэмэй удхыень ойлгохогүйт.

Теэд хүгжэм шагнажа яагаад һурахаб? Түбхын түрүүндэ тэрэниие ехэ анхаралтайгаар шагнаха хэрэгтэй. Түрүүшын үедэ бүгэдэ ойлгосотой бэшэ байха. Эгээл ехэ эндүүрэл юун бэ гэхэдэ, зариман иигэжэ хэлэдэг: «Энэ намда нааршаагданагүй, муу юумэн байгаа ха даа». Иимэ үгэнүүд хэлэһэн хүнэй культурын доогуур байһан тухай гэршэлнэ. Сэдьхэл зүрхэнэйнгөө бүхы хаба шадал эршэдхээд, бүхы абьяас мэдэрэлээ элсүүлэн, тус хүгжэмэй гүн удха, үзэлыень ойлгохо гэжэ оролдогты. Абаһаар энэ бэлэн шэнги байбашье, үнэндөө тиимэ бэшэ юм. Тиигэбэшье «хүгжэмэй агууехэ искусство шудалагты, тэрээндэ дурлагты. Тэрэтнай танай үмэнэ һайхан абьяас мэдэрэлэй, һанал бодолнуудай бүхэли ехэ шэнэ дэлхэй нээжэ үгэхэл. Тэрэ танай сэдьхэл бодолыетнай баяжуулха, арюудхаха, нарижуулха. Хүгжэмэй ашаар та урдань мэдэрэгдээгүй байһан шэнэ хүсэ өөртөө олохот. Ажабайдалые шэнэ нюдөөр, гоё һайханаар харахат». Энээниие мүн лэ Д. Шостакович хэлээ.

«Теэд хүниие зугаасуулдаг, хүнгэн хүгжэм хэрэгтэй юм гү, али үгы гү?» —гэжэ та асуухадаа болохот. Хэрбээ хүгжэмэй элдэб жанрнуудые бэе бэедэнь зорюулан хаража, энэнь хэрэгтэй, тэрэнь хэрэггүй гэхэ болоо һаа, би ехэ алдуу хэхэб. Бүхы хүгжэм — симфони, дуун, балет, хатарай ритмүүд хүндэ хэрэгтэй юм. Шухалань юун бэ гэхэдэ, тэдэ бүгэдэ үзэл сурталай ба гоё һайхан үндэр хэмжээндэ байха зэргэтэй. Гэхэтэй хамта эстрадна искусствада хүн зоной ехэ дуратай болоһон мүнөө үедэ эрмэдэг ахир программатай хүгжэмэй ансамбльнууд үзэгдэдэг болонхой. КПСС-эй ЦК-гай июниин (1983 он) Пленум дээрэ энээн тухай зүйтэй зүб хэлэгдэһэн байна.

Баруунай нэгэ орондо командировкодо ошоһоноо һананаб. Тэндэ би нэгэ суурхадаг ансамблиин концертдэ ороо һэм. Хүгжэмэй инструментнүүдэй наяраан түерөөн, дуушадай улилдаа хашхаралдаан доро, үргэлжэ ялалзан, бүрэлзэн байһан гэрэлдэ шагнажа байгшад байн байн ан арьяатандал аашалалдажа эхилбэ. Эндэ ондоо үгэ олобогүйб, уушалаарайгты. Залуу сэбэрхэн нюурнууд хараһаар байтарни хубилжа, тэдээндэ ээрхэг хэрзэгы тэмдэг үзэгдэжэ эхилһэн юм. Харин энэ зэрлиг абьяаста абтаагүй һууһан хүн ехэ аюултай байдалай тохёолдоһые бэе махабадаараа мэдэржэ байгаа. Тэндэ юунэй болоһыень дамжуулан бэшэхэнь бэрхэтэй. Ехэ зохидхон, сагаан һанаатай эдир залуушуул социальна талаар аюулта амитад болошобо. Тиин хүгжэм лэ тэдэниие иимэ болгоо бшуу даа. Иигэжэ хэлэхэнь намда ехэ гашуудалтайшье баипан соонь ... Муу хүгжэм ... ро хүргэхэ ... тэрэ үдэшэ үшөө ... гоо һэм. Тэрэ ... һан хүниие муу ... рөөдүүлхэһээ ... бодолыень гэмтэ...

Поп-хүгжэм ... ехээр дашуурһан ... гэ аюул гэхэд ... гэн ба гүйсэдх... шэнги байдаг. ... дото искусствад ... хамаагүй аад, ям... хаһан дуушан б... һажаан, элдэб ... нууд бии болон... шье иимээр ша... жэ хэлэдэг олон ... шүүд гитара д... бан аккорд абаж... тиигэжэ аашалал... гли хэлэ мэдэхэ... рэн дээрэл дүү... һэдэдэг.

Иимэ «самоде... даруу номгоно... аргагүй. Юундэб ... шэхээрээ шагна... тиин бодото хү... гай хүн бүхэни... но бшуу. Хари... лань юун бэ г... тээхидэл адля... хубсалха гэжэ ... долгүйгөөр оро... доройтодог, сэдь... гэхэ юумэгүй, ... тэ, өөрын бодо... гүй болодог. ... рын талаар ө... болоһон хүн али... талай муу нүлөө... орохо болоно. ... руун тээхид һа... Муу солото ү... Америки» гэдэг... рабал, тэрэ сов... та зорюулһан ... раммаяа ам... өөһэдтэнь дура... раммаһаа тад ... бидаг байна. ... зорюулан, нилээ... та классическа ... жуулдаг, мүн з... нартай хүгжэмэ... наар шэлэдэг ...

Мүнөө залуу... кэдэ ехэ дура... Хүгжэмөө зүбөө... рэнэ һонирхол... жуулжа шададаг ... нүүдэй хүтэлбэр... хүбүүд, басагад ... нээр үнгэргэдэг, Теэд иимэ диско... да үсөөн. Ман... хүдэлмэрилэгшэд... статья бэлэдхэх... сквагай олон ди... жа харaa. Тиихэ... мэн элирбэ. О... нүүд урдынхида... жэм шангаар ... һайн гэжэ тоо... Тусхай приборо... үзэхэдэ, тэрэ ... сэниинь 128 де... Харин, жэшээнь, дуун оройдоол ... цибел лэ болод... бээ абяан 130 ... дээшэ болобол, гэмтээдэг юм. ... рим вокально-и... на ансамбльнууд табихадаа, хүгж... угаа шангаар на...

Гоё һайханиие ... хэ гээшэ бэлэн ... Тэрэниие шадам... лаа һаа, ехэ ... туйлагдадаг. Ж... товскo областии... тодо иимэ тур... һэн юм. Юрэнх... лой нэгэ һургу... һургуулиин пор... шэлээ хэдэг ... оройдоол нэгэдэ... гэхэ үедэ хүгжэ... гэшье үхибүүн ... бэ.

Магнитогорскдо... нин дүй дүршэл... хой. Энэмнай м... магад, дэлхэй ... эгээл хүгжэмш... нэгэн юм. Энд... най эрхим колле... Томоотой хүгжэм... зон олоороо ... һуури харагдаха... ороной алибаа ... мэришэнэй тосхо... оной центр Маг... ги болохо гэжэ ... Юундэб гэхэдэ, ... ществын зорилг... бэн тэгшээр х... нүүдые хүмүүж... болоно бшуу. ... эндэ ехэ үүргэ...

ШУУБЭРИНҮҮД ТУДАНА

Сэрэгэй эрдэм мэдэсые үргэнөөр дэлгэрүүлгэ, спортын сэрэгэй-техническэ зүйлнүүдые хүгжөөлгэ болон Совет Армиин албанда залуушуулые элдэб янзын мэргэжэлээр һурган бэлдэлгэ оронойпмнай оборонно эмхиин гол шухала зорилгонууд мүн. Тэдэнээ урагшатайгаар бэелүүлхын тула һуралсалай байшангууд, спортивна түхеэрэлгэнүүд, янза бүриин хэрэгсэлнүүд болон техникэ — тобшолбол, өөрын материально-техническэ бааза хэрэгтэй.

Тиимэ бааза байгуулгада ехэ мүнгэн зөөри гаргашалагдадаг. СССР-эй ДОСААФ-ай лотерейнүүд горитойхон олзо доход оруулдаг гээшэ. Хүн бүхэн тиимэ лотерейнүүдые худалдан абахадаа, оронойнгоо оборонно хүсые шангадхаха хэрэгтэ өөһэдынгөө хубитые оруулна гээшэ. Энээниие һайнаар ойлгоһон республикымнай ажалшад ДОСААФ-ай биледүүдые урматайгаар худалдан абадаг юм.

Байгша оной июниин 15 хүрэтэр 30 мянган түхэригэй ДОСААФ-ай нэгэдэхи выпускын биледүүд тараагдажа, 57070 түхэригэй шүүбэри тудаа гэхэ гү, али бүхы биледүүдэй 63,4 процентнь шүүгээ. Июлиин 1-дэ Свердловск хотодо нэгэдэхи выпускын тираж болоо. Тингэжэ Буряад оронойпмнай олон ажалшадай дунда шүүбэритэй биледүүдтэй золтойшуул элирһэн байна.

«Жигули-21013» түхэлэй автомобиль Хурамхаанай райондо, «Москвич-412» — Советскэ райондо, «Запорожец-368 «М» — Улаан-Үдэ хотодо шүүбэридэ тудаа. Тэдээнһээ гадна коляскатай «Днепр», коляскатай «ИЖ-Юпитер-4К», «Урал», «ИЖ-Планета-3-02» түхэлэй мотоциклнууд, 35 магнитофон, 27 радиоприемник, элдэб маркын 24 час болон бусад үнэтэ зүйлнүүд республикадамнай тараагдаһан биледүүдтэ тудаһан байна.

ДОСААФ-ай эхин эмхинүүд, нөөсэлгын кассанууд, «Союзпечатиин» киоскнууд, ниитын тараагшад байгша оной декабриин 15-да наадагдаха ДОСААФ-ай лотерейн хоёрдохи выпускын биледүүдые тараажа байнхай. Аза талаангаа, нүхэд, туршыт!

Г. МАРТЫНЮК,
ДОСААФ-ай Буряадай обкомой ахамад инструктор.

40 ГАРАН ОНОЙ ТУГУУД ДОРО

Манай орон дотор спортын 9 зүйлөөр үнгэргэгдэхэ «Хани барисаан-84» гэжэ уласхоорондын мүрысөөнүүдтэ һүүлшын бэлдэлгэнүүд Москвада ба Таллинда түгэсхэгдэбэ. Августын 18-да В. И. Ленинэй нэрэмжэтэ Түбэй стадион дээрэ эдэ мүрысөөнүүд баярай оршон байдалда нээгдэхэ юм. Харин августын 17-до эрэшүүлэй дунда хүнгэн атлетикын мүрысөөндэ хабаадагшад урилдаанай харгыда гараха байна. Мүрысөөнүүдэй нэгэдэхи үдэр Крылатскда велосипедээр урилдагшад тэмсэхэ юм.

40 гаран ороной, тэрэ тоодо булта шахуу социалис оронуудай, Азиин, Африкын, Латинии Америкын хүгжэжэ байгаа олохон оронуудай, мүн тэрэшэлэн Австриин, Бразилиин, Грециин, Даниин, Италиин, Канадын, Финляндиин, Франциин, Швециин ба бусад капиталис гүрэнүүдэй спортсменүүд эдэ ехэ мүрысөөнүүдтэ хабаадаха хүсэлтэй байһан тухайгаа мэдүүлбэ.

(ТАСС).

СПОРТ · спорт · СПОРТ

ҺАЙНДЭРТЭ БЭЛДЭНЭ

ГАВАНА. «Хани барисаан-84» гэжэ уласхоорондын мүрысөөнүүдые үнгэргэлгэдэ Кубын ниислэл хото бэлэдхэл хэнэ. Боксоор, уһан дээрэ бүмбэгөөр наадалгаар ба волейболоор турнирнууд үнгэргэгдэхэ юм. Августын 18-да «Сьюдад Депортива» гэжэ Спортын ордондо физкультурнигуудай парадаар баярай оршон байдалда мүрысөөнүүд эхилхэ байна.

«Хани барисаан-84» эхилтэр Кубын халуун зунай эрхэ байдалда дадахын тула уласхоорондын мүрысөөнүүдтэ хабаадаха оронуудай спортивна делегацинууд Гаванада ерэжэ эхилэнхэй. КНДР-эй ба Польшын боксернуудай удаа, арһан бээлэйн совет шадабаритад эндэ ерэбэ. Австралиин, Анголын, Болгариин, Венгриин, Венесуэлын, Гайянын, ГДР-эй, Монголой, Никарагуагай, Доминиканска Республикын ба бусад оронуудай атледүүд ойрын сагта ерэхээр хүлеэгдэнэ.

Кубын суглуулагдамал командын бүридэл мүнөө дээрээ эсэслэн тодорхойлогдоогүй. Спортсменүүд һорилгоёо үргэлжэлүүлһээр. Спортын энэ зүйлдэ дуратайшуул тэдэнэй хойноһоо һонирхон харана.

Мүнөө жэлэй август хээзээ хэзээнэйхидэл аяма халуун байна. Мүрысөөнүүдтэ баһал шанга тэмсэл хүлеэгдэнэ гээд Гаванада мүрысөөнүүдтэ бэлдэлгые харуулдаг Кубын спортивна журналистнууд тэмдэглэнэ. Юуб гэбэл, дэлхэй дээрэ мэдээжэ болоһон олохон боксернууд, жэшээлбэл, гурба дахин олимпийскэ чемпион Теофило Стивенсон (Куба), дэлхэйн мэдээжэ чемпионууд Юрий Александров ба Александр Ягубкин (хоюулан СССР-һээ) Европын чемпионадай шанда хүртэгшэ Франк Роушнинг (ГДР) мүрысөөнүүдтэ хабаадалсаха бшуу.

Уһан дээрэ бүмбэгөөр наадалгаар Кубын суглуулагдамал командын бүридэл һаяхан нютагай газетэнүүдтэ толилогдоо. Августын 19—25-да «Сьюдад Депортивай» бассейндэ тэдэнэр дэлхэйн бэрхэ спортсменүүдтэй хүсэ шадалаа үзэлсэхэ болоно бшуу. Жэшээлбэл, Олимпиада-80-да илалта туйлаһан, Европын ба дэлхэйн чемпион, дэлхэйн Кубогта хүртэһэн СССР-эй суглуулагдамал командатай уулзаха болоно.

Волейболоор Кубын суглуулагдамал команданууд шанга һорилго хэнэ. Августын 19—26-да эгээл мэдээжэ суглуулагдамал командануудай турнир эндэ болохо байна.

«Хани барисаан-84» гэжэ уласхоорондын мүрысөөнүүдэй эхилхые Эрхэ сүлөөгэй олтирогой спортдо дуратайшуул тэсэжэ ядан хүлеэнэ. Спортивна залнууд бэлэн болгогдоо, ниислэл хотодо атледүүдэй байха үедэхи программа бэлдэгдээ юм.

Мүрысөөнүүд өөрынгөө нэрые харюулжа, хани барисаанай ба спортын мартагдашагүй һайндэр болохо бэзэ гэжэ Кубын спортивна эмхинүүд хүсэнэ.

(ТАСС).

КУБОГАЙ ЭЗЭН ТОДОРОО

Манай зонын футболистнуудай дунда РСФСР-эй кубогто хүртэхын түлөө эртэ хабарһаа эхилһэн мүрысөөн дүүрэжэ, чемпионоо тодоруулба. Сибирь болон Алас-Дурна зүгэй хото городуудай дундаһаа Тюмениин «Геолог» команда түрүү һуури эзэлжэ гараа бэлэй. Тиин эдэнэр Россин Федерациин бусад зононууд сооһоо эрхимлэһэн командануудтай наадаһан бэйгаа. Эдэнэр түрүүшынгээ уулзалгада Джизак хотын «Звезда» командые 2:0 тоотойгоор шүүһэн юм. Харин хоёрдохи уулзалгаяа Целиноградай «Целинник» командатай үнгэргэхэдөө 0:0 тоотойгоор тэнсээ ха. Кубогай түлөө үнгэргэгдэдэг нааданда тэнсэлгын үгы һэн тула хоёр командын футболистнууд 11 метрэй ялын бүмбэгэ өөһэд өөһэдынгөө ворота руу сохилсохо ёһотой. Эндэ «Геологой» футболистнууд мэргэн байжа, айлшадаа 4:1 гэһэн тоотойгоор шүүжэ гараа.

Һүүлшынгээ наада «Геологой» футболистнууд Иваново хотын «Текстильщик» командатай үнгэргэһэн байна. Эдэнэр ерэн минутын туршада наадахадаа, алиниинь алинаашье шүүжэ ядаа ха. Нэмэлтэ саг — гушан минута үгтэһэн байгаа. Эндэ «Геологой» футболистнууд нэгэ бүмбэгэ оруулжа, РСФСР-эй дамжуулгын кубогто хүртэбэ гээшэ.

Манай корр.

ТОБШОХОНООР

Августын 8-һаа 13 хүрэтэр Фрегача хотодо «Урожай» булгэмэй түбэй соведэй түрүү һуури эзэлхын түлөө мүрысөөндэ нютагаймнай хүбүүн, Буряадай хүдөө ажахын институдай механизациин факультедэй IV курсын студент Владимир Доржиев урагшатайгаар хабаадажа, СССР-эй спортын мастерай норматив дүүргэбэ.

В. БАЛДАНОВ,
ДЮСШ-гай директор.

ПРАВДА БУРЯТИИ

Нэгэдэхи хуудаһанда: «Профсоюзуудай тоосоон ба һунгалта» — түрүү бэшэг. «Фермэ бүхэндэ —элбэг тэжээл». «Правда «Бурятии», «Буряад үнэн» газетэнүүдэй болон Гостелерадиогой рейдын материал. «Үбһэ хуряалгые гээгдэгшэдгүйгөөр үнгэргэхэ» — Н. Дегтяревой статья. «Геологуудай конгресс хүдэлмэриеэ дүүргэбэ» — ТАСС-ай материал.

Хоёрдохи хуудаһанда: Экономическа һуралсал. «Хэшээл ба практикын нэгэдэл» — Л. Потаповай статья. «Мал ажал —онсо шухала һалбари». «Дуун ба ажал» — Л. Цыбиковагай статья. Сошордомо дохёо. «Хүдэлмэригүй байдалда орохоор» — Ф. Полуяновай статья.

Гурбадахи хуудаһанда: Һургуули ба ажабайдал. «Багшын һайнаар хүдэлхын тула». Эрдэм, наукын хараанууд. «ЭВМ ороной түмэр зам дээрэ» — АПН-эй материал. ТАСС-ай корреспондентнүүдэй хилын саанаһаа эльгээһэн материалнууд.

Дүрбэдэхи хуудаһанда: Түрэл нютагнай —Прибайкали. «Хаанаб тэрэ ногоон зоно» —Н. Антоненкын статья. «Дауриин тохорюун» — В. Прокопьевой статья. «Правда Бурятии» газетын мэдээсэлэй таһаг.

САГАН УЛАРИЛ

Республика доторнай бүрхэг байха, зарим нютагуудаар бороо орохо. Баруун зүгһөө секундын 7—12 метр хүсэтэйгөөр һалхилха. Үдэрынь 20—22 градус дулаан болохо байна.

Августын 17—18-да зарим нютагуудта бороо орохо, аадарлаха. Үдэрынь 20—25, баруун-урда районуудта 15—20 градус дулаан болохоор хүлеэгдэнэ.

СЭНХИР ЭКРАН

НЭГЭДЭХИ ПРОГРАММА

Москва. 9.00 — «Время». 9.40—Үглөөнэй гимнастика. 9.50— А. С. Макаренко. 10.40 — «Аяншалагшадай клуб». 11.40—«Люди и дельфины»— гурбан серитэй уран һайханай фильм (2-дохи сери). 13.00 —Шэнэ һонин (13.05 хүрэтэр). 15.15— Шэнэ һонин. 15.35— Баримтата фильмүүд. 16.20— Акварелиин 12-дохи бүхэсоюзна выставкэ. 16.45— «...16 хүрэтэр ба тэрээнһээ дээшэ наһанай». 17.30— «Шатарай һургуули». 18.00—«Победа» гэжэ соёлой ордонгой арадай инструментнүүдэй оркестрэй концерт.

Улаан-Үдэ. 18.30— «Байгал» —нютагуудай һонин. 18.40 — Уласхоорондын шэнжэлэл (буряадаар). 18.55— «Байгал» — мэдээсэлэй программа. 19.15— Киноочерк.

Москва. 19.30— Баримтата фильм. 19.45— «Мүнөөдэр— түби дэлхэй дээрэ». 20.00— Мультфильм. 20.10— «Шиидхэгдээгүй асуудалнууд, бэдэрэлгэнүүд, шиидхэбэринүүд». 21.00—«Люди и дельфины»— гурбан серитэй уран һайханай фильм (3-дахи фильм). 22.00—«Время». 22.35 —СССР-эй арадай артистка Е. Образцова урданай романснуудые гүйсэдхэхэ. 23.15—Баримтата фильм. 23.45—«Мүнөөдэр — түби дэлхэй дээрэ».

ХОЁРДОХИ ПРОГРАММА

Москва. 9.00— Үглөөнэй гимнастика. 9.20— Ника Высокина дуулаха. 9.45— «Ждите связного» — уран һайханай фильм. 11.00— Мультфильм. 11.20—«Эжын һургуули». 11.50 —Испан хэлэн. 12.20— «Шадамар гарнууд». 12.50—«Каникулы»— дүрбэн серитэй уран һайханай фильм (4-дэхи сери). 12.45— Новосибирскын телестудиин программа. 15.00 —«Гонки без финиша»— уран һайханай фильм. 16.25— Шэнэ һонин.

Улаан-Үдэ. А. Герман. "Хуби заяан ба ...

Москва. 18.30— ... фильм.

Улаан-Үдэ. 19... гэй ажалшадта ко... —Аха дүүнэр ... Козулинууд тух... га. 20.40— Киноо...

Москва. 21.00 — ... нойрсогты, багаш... —«Хани харилсаан... «Арадай аялга дуу... —«Время». 22.3... каныч»—уран һайх...

[Газетымнай ... мер августын 1...]

Редакторай ... И. Р-Д. О...

МАНАЙ АДРЕС, ТЕЛЕФОНУУД: ИНДЕКС: 670000

г. УЛАН-УДЭ ул. КАЛАНДАРИШВИЛИ, 23, редактор—2-50-96, приемная—2-54-54, зам. редактора—2-68-08, зам. редактора—2-62-62, отв. секретарь—2-50-52, секретариат—2-66-76, отделы: партийной жизни—2-34-05, пропаганды—2-56-23, промышленности и строительства—2-61-35, сельского хозяйства—2-64-36, 2-63-86, советского строительства и быта—2-69-58, культуры и школ—2-60-21, 2-57-63, информации—2-60-91, переводов—2-54-93, писем и селькоров—2-67-81, корректорская—2-33-61, выпускающие—2-35-95, отдел объявлений—2-65-54.

Республиканская типография Государственного комитета Бурятской АССР по делам издательств, полиграфии и книжной торговли г. Улан-Удэ, ул. Ленина, 35. Н-01537. Заказ № 188. Индекс 04649.